

Öğreti ve Yargıtay Kararları Işığında Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçu (TCK m. 277)

Crime of Attempting to Influence a Judicial Officer, Expert or Witness in the Light of the Doctrine and Supreme Court Decisions (Turkish Penal Code art. 277)

Medet AKCAN*

ÖZET

Yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 277. maddesinde iki fıkra şeklinde düzenlenmiştir. Birinci fıkranın birinci cümlesinde, suçun temel şekli tanımlanmış ve görülmekte olan bir dava ile ilgili yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişileri etkilemeye yönelik hukuka aykırı fiiller yasaklanmıştır. Aynı fıkranın ikinci cümlesinde, etkilemenin iltimas derecesini aşmaması halinde faile daha az ceza verileceği kabul edilmiştir. İkinci fıkrada ise fiilin başka bir suçu da oluşturması halinde failin cezasında artırım yapılmasını sonuçlayan fikri içtimanın özel bir şekline yer verilmiştir. Çalışmada, öğretide yer alan görüşler ve Yargıtay'ın güncel içtihatları ışığında yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçu incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yargı Görevi Yapan, Bilirkişi, Tanık, İltimas, İçtima.

ABSTRACT

The crime of attempting to influence a judicial officer, expert or witness is regulated in two paragraphs in Article 277 of the Turkish Penal Code. In the first sentence of the first paragraph, the basic form of the crime is defined and unlawful acts aimed at influencing persons performing judicial duties, acting as experts or witnesses regarding a pending case are prohibited. In the second sentence of the same paragraph, it is accepted that if the influence does not exceed the degree of favoritism, the perpetrator will be given a lesser punishment. In the second paragraph, a special form of opinion is included, which results in an increase in the penalty of the perpetrator if the act constitutes another crime. In the study, the crime of attempting to influence a judicial officer, expert or witness was examined in the light of the opinions in the doctrine and the current decisions of the Supreme Court.

Keywords: Judicial Officer, Expert, Witness, Favoritism, Concurrence.

* Edremit Cumhuriyet Başsavcısı-Bursa Uludağ Üniversitesi Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, medetakcan88@hotmail.com, ORCID: 0009-0009-5136-0181, Makale Gönderim Tarihi: Kabul Tarihi:

GİRİŞ

Adil yargılanma hakkı, başta İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS) olmak üzere Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi gibi birçok uluslararası belgede güvence altına alınmıştır.¹ Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklarının ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir (İHAS m. 6). Madde metnine göre bir yargılamada adil yargılanma hakkının gerçekleştirilebilmesi için yargılamayı yapan mahkemenin yasayla kurulmuş olması, bağımsız ve tarafsız olması, yargılamanın kamuya açık olması ve yargılamanın makul sürede bitirilmesi gerekmektedir. Mahkemelerin hiçbir kişi, kurum veya organdan emir almaması, yasama ve yürütme erklerinin baskısı altında olmaması, ekonomik, sosyal ve kültürel grupların etkisinde olmaması mahkemelerin bağımsızlığı olarak adlandırılmaktadır.² Tarafsızlık ise yargılamayı yapan hakimin yan tutmaması, taraflara karşı objektif olması, kişiliğinden ve ön yargılarından sıyrılması demektir.³ İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM)'ne göre bağımsız ve tarafsız olmadığı tespit edilen bir mahkeme, yetki alanı içinde bulunan kişilere, hiçbir şekilde, adil yargılama sağlayamaz.⁴

Adil yargılanma hakkı ile ilgili Türkiye Cumhuriyeti Anayasası(AY)'nda da bazı hükümlere yer verilmiştir. AY m. 36/1'de, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. AY m. 138'de, hakimlerin görevlerinde bağımsız oldukları, Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verecekleri, hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı, görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamayacağı, görüşme yapılamayacağı veya herhangi bir beyanda bulunulamayacağı belirtilmiştir. AY m. 139/1'de ise hakimlerin ve savcılarının azlolunamayacağı, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekli edilemeyecekleri, bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun bırakılamayacakları öngörülmüştür. Tüm bu hükümler adil, bağımsız ve tarafsız bir yargılama yapılmasına önem verildiğini göstermektedir.

Uluslararası ve ulusal belgeler ile korunan adil yargılanma hakkının gerçekleştirilebilmesi için mahkemelerin bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlamak önem arz etmektedir. Bu nedenle mevzuatta çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. İnceleme konusu suçun da bu kapsamda yapılmış bir düzenleme olduğunu söylemek mümkündür. Bu suç, TCK'nın "*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*" başlıklı dördüncü kısmının "*Adliye Karşı Suçlar*" başlıklı üçüncü bölümündeki 277. maddede iki fıkra şeklinde tanımlanmıştır. TCK'nın yürürlüğe girmesinden sonra söz

¹ GEMALMAZ Mehmet Semih, *Uluslararası İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş*, 7. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul, 2010, s. 190.

² İNCEOĞLU Sibel, *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Kapsamında Bir İnceleme*, 1. Baskı, Şen Matbaa, Ankara, 2013, s. 226.

³ İNCEOĞLU, s. 226.

⁴ Hakan Önen/Türkiye kararı için bkz. CENGİZ Serkan/DEMİRAGÇ Fahrettin/ERGÜL Teoman/MCBRİDE Jeremy/TEZCAN Durmuş, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları*, 1. Baskı, Şen Matbaa, Ankara, 2008, s. 104.

konusu maddede 6352 sayılı Kanun'un 90. maddesi⁵ ve 6545 sayılı Kanun'un 69. maddesi⁶ ile değişiklikler ve eklemeler yapılmıştır. Maddenin ilk halinde ise bu suç, *"Yargı görevi yapmanı etkileme"* olarak adlandırılmıştı ve madde metni şu şekildeydi:

"Bir davanın taraflarından birinin veya bir kaçının veya sanıkların veya davaya katılanların, mağdurların leh veya aleyhinde, yargı görevi yapanlara emir veren veya baskı yapan veya nüfuz icra eden veya her ne suretle olursa olsun adı geçenleri hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden kimseye iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir. Teşebbüs iltimas derecesini geçmediği takdirde verilecek ceza altı aydan iki yıla kadardır."

Ancak 6352 sayılı Kanun'un 90. maddesi ile maddenin başlığı *"Yargı görevi yapmanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs"* olarak değiştirilmiştir. Aynı madde ile madde metninde de değişiklik yapılmış, daha az cezayı gerektiren nitelikli hal metninden çıkarılmış ve maddeye ikinci fıkra eklenmiştir. Fakat 6545 sayılı Kanun'un 69. maddesi ile daha az cezayı gerektiren nitelikli hal cümlesi metne tekrar eklenmiş, *"veya yapılmakta olan bir soruşturmada,"* ve *"şüpheli veya"* ibareleri metninden çıkarılmış ve madde son halini almıştır. Mevcut düzenleme şu şekildedir:

"(1) Görülmekte olan bir davada gerçeğin ortaya çıkmasını engellemek veya bir haksızlık oluşturmak amacıyla, davanın taraflarından birinin, sanığın, katılanın veya mağdurun lehine veya aleyhine sonuç doğuracak bir karar vermesi veya bir işlem tesis etmesi ya da beyanda bulunması için, yargı görevi yapmanı, bilirkişiyi veya tanığı hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Teşebbüs iltimas derecesini geçmediği takdirde verilecek ceza altı aydan iki yıla kadardır. (2) Birinci fıkradaki suçu oluşturan fiilin başka bir suçu da oluşturması halinde, fıkri içtima hükümlerine göre verilecek ceza yarısına kadar artırılır."

Bu çalışmada, öğretide yer alan görüşler ve Yargıtay'ın güncel içtihatları ışığında TCK m. 277'de tanımlanan yargı görevi yapmanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçu analizci yöntem ile incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise suç ile ilgili yapılması gerekli bazı değişiklikler konusunda önerilerde bulunulmuştur.

I. KORUNAN HUKUKSAL DEĞER

Suç ile korunan hukuksal değerler, insanların toplum olarak barış, huzur ve güvenlik içinde yaşamaları için vazgeçilmez olan, toplumsal düzenin devamı için mutlaka ceza verme vasıtasıyla korunması zorunlu olan, suç tipini meşru kılan ve hukuk tarafından himaye edilen soyut, manevi ve ideal yaşamsal değerlerdir.⁷ İnceleme konusu suç ile korunmak istenen hukuksal değer veya değerlerin ne olduğu hususunda öğretide çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Örneğin Meran'a göre bu suç ile adalete olan güveninin sürdürülmesi, ceza ve hukuk yargılamalarının adil bir şekilde yapılması amaçlandığından korunan hukuki değer, adliyenin saygınlığı ve güvenilirliğidir.⁸ Şahbaz'a göre bu suç ile yargının bağımsız ve tarafsız çalışmasının sağlanması amaçlanmaktadır.⁹ Bostancı Bozbayındır'a göre bu suç ile korunan hukuki değerler,

⁵ RG: T. 05.07.2012, S. 28344.

⁶ RG: T. 28.06.2014, S. 29044.

⁷ KOCA Mahmut/ÜZÜLMEZ İlhan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 30; ÖZGENÇ İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 176; AKBULUT Berrin, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 30.

⁸ MERAN Necati, *Kamu Görevlisine ve Adliye İlişkin Suçlar*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 303.

⁹ ŞAHBAZ İbrahim, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu Cilt 3*, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 3591.

yargı organlarının tarafsızlığının ve bağımsızlığının korunması, ceza ve hukuk yargılamalarının adil bir biçimde yapılması ile adalete olan güvenin sarsılmaması ve bu güvenin sürdürülmesi, böylelikle adliyenin saygınlık ve güvenirliliğinin muhafaza edilmesidir.¹⁰ *Parlar/Öztürk*'e göre bu suç tanımıyla korunan hukuksal yarar, ceza ve hukuk davalarının adil bir şekilde yapılarak adalete olan güven duygusunun devamının sağlanması ve adli makamların her türlü dış etkiden korunmasıdır.¹¹ *Yaşar/Gökcan/Artuç*'a göre yargı görevi yapanların hukuka aykırı olarak etkilenmeye çalışılması halinde toplumu oluşturan bireylerin adil yargılanma hakları ihlal edecektir. Bundan dolayı suç ile korunmak istenen hukuki yarar, toplumun adil yargılanma hakkıdır.¹² *Şenol*'a göre bu suç ile korunmak istenen temel hukuki değer, bireylerin adil yargılanma hakkıdır. Fakat yan bir amaç olarak maddede belirtilen kişilerin irade hürriyetleri de korunmak istenmektedir.¹³ *Apaydın*'a göre bu suç ile adil yargılanma hakkı korunmaktadır.¹⁴ *Kahya*'ya göre ise bu suç ile korunan hukuki değer, her türlü dava ve soruşturma kapsamında varlığı gözetilen bireyin adil yargılanma hakkı ve adil yargılamadaki kamu yararıdır.¹⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu (CGK) da bu suç ile yargı görevinin bağımsız ve tarafsız biçimde yapılmasının ve adil yargılanma hakkının korunmasının amaçlandığı görüşündedir.¹⁶

TCK m. 277'de tanımlanan suçun oluşumu için failin gerçeğin ortaya çıkmasını engelleme veya bir haksızlık oluşturma amacıyla hareketlerini gerçekleştirmesi gerekmektedir. Madde metninde yer alan ifadelerden kanun koyucunun maddi gerçeğin ortaya çıkması ve bir haksızlığın oluşmaması için böyle bir suç ihdas ettiği sonucu çıkarılabilmektedir. Maddenin ilk haline ilişkin madde gerekçesinde böyle bir suçun neden düzenlendiğine dair bir açıklama yapılmamıştı. Fakat 6352 sayılı Kanun'un 90. maddesine ilişkin gerekçede bazı açıklamalar yapılmıştır. Madde gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

“Görülmekte olan bütün davaların ve tabiatıyla ceza muhakemesinin amacı, gerçeğin araştırılması ve bu suretle adil bir yargıya varılmasıdır. Davaların ve ceza soruşturmasının doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma ilkelerine uygun olarak işleminde ve bu suretle adaletin gerçekleşmesinde bütün tarafların, şüphelinin ve nihayetinde toplumu oluşturan her bireyin yararı bulunmaktadır. Bu nedenle, adil yargılanma hakkını ihlâl eden, yargılamanın veya soruşturmanın doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma

¹⁰ BOSTANCI BOZBAYINDIR Gülşah, “Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs”, in: **Özel Ceza Hukuku C. X Adliye Karşı Suçlar**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 208.

¹¹ Parlar Ali/Öztürk Mustafa, **Uygulamada Adliye Karşı Suçlar (TCK MD. 267-298)**, 1. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018, s. 251.

¹² YAŞAR Osman/GÖKCAN Hasan Tahsin/ARTUÇ Mustafa, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu 6. Cilt Md. 252-345**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 8249-8250.

¹³ ŞENOL Cem, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’na Göre Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçu (TCK m. 277)”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 71, S. 1, 2013, s. 1123.

¹⁴ APAYDIN Elif Sultan, **Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçu**, Yayımlanmamış YL Tezi, Ankara, 2019, s. 12.

¹⁵ KAHYA Rukiye, “Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu (TCK m. 288) ile Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçunun (TCK m. 277) Karşılaştırılması İncelenmesi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, S. 1, 2024, s. 242.

¹⁶ Yargıtay CGK, E. 2011/4.MD-143, K. 2011/176, T. 20.09.2011 (UYAP); “...Davaların doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma ilkelerine uygun olarak görülüp yapılmasında ve bu suretle adaletin gerçekleşmesinde bütün tarafların ve nihayetinde toplumu oluşturan her bireyin yararı bulunmaktadır. Bu nedenle, adil yargılanma hakkını ihlâl eden, yargılamanın doğruluk, dürüstlük ve gerçeğe ulaşma ilkelerine uygun olarak yerine getirilmesi yönündeki toplumsal beklentiye zedeleyen tutum ve davranışlar kanun koyucu tarafından yaptırıma bağlanmıştır...” (Yargıtay CGK, E. 2019/12-27, K. 2021/101, T. 11.03.2021 (UYAP)).

ilkelerine uygun olarak işlemesi yönündeki toplumsal beklentiyi zedeleyen tutum ve davranışlardan kaçınılması gerekmektedir.”¹⁷

Kanaatimizce, suçun düzenlendiği kısım ve bölüm, suçun oluşumu için failde bulunması gereken kast ve amaç ile madde gerekçesinde adil yargılamaya vurgu yapılmış göz önüne alındığında, bu suç ile öncelikle adil yargılanma hakkı korunmaktadır. Ancak inceleme konusu suç ile sadece adil yargılanma hakkı korunmamaktadır. Bu suç ile birden fazla hukuki değerin korunması söz konusudur. Zira ikinci fıkrada, fiilin başka bir suçu da oluşturması halinde faile verilecek cezanın artırılacağına dair fikri içtimanın özel bir şekline yer verilmiştir. Kanun koyucu suçun tehdit, cebir, şantaj, yaralama gibi fiillerle işlenmesi ihtimaline binaen böyle bir hükme kanunda yer verdiğini madde gerekçesinde açıklamıştır. Bu özel fikri içtima hükmü ve gerekçesi de dikkate alındığında, bu suç ile yaralama, cebir, tehdit, şantaj gibi fiiller söz konusu olduğunda yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişilerin irade hürriyetleri, vücut dokunulmazlıkları gibi değerlerinin de korunmak istendiğini söylemek mümkündür.

II. SUÇUN UNSURLARI

A. Tipiklik

1. Suçun Maddi Unsurları

a. Fail

Öğretide suçlar, kanuni tanımda fail olabilmek için aranan niteliğe göre *genel suçlar* ve *öзgü suçlar* şeklinde tasnif edilmektedir. Genel suçlar, hareket yeteneğine sahip herkes tarafından işlenebilen, kanuni tanımında faille ilgili olarak kişi, kimse, her kim vb. ifadelerle yer veren suçlardır. Özgü suçlar ise, kanuni tanımında fail olabilmek için belli bir özelliğe sahip olunmasının veya özel bir yükümlülük altında bulunulmasının arandığı suçlardır. Özgü suçların da *gerçek özgü suçlar* ve *görünüşte özgü suçlar* olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Gerçek özgü suçlar, hem temel hem de nitelikli şekli sadece özel faillik vasfını taşıyanlar tarafından işlenebilen suçlardır. Görünüşte özgü suçlar ise, temel şekli herkes tarafından, nitelikli şekli ise sadece özel faillik vasfı taşıyan kişiler tarafından işlenebilen suçlardır.¹⁸

Maddenin ilk halinde düzenlenen yargı görevi yapanı etkileme suçu, yargı görevi yapanlara emir veren veya baskı yapan veya nüfuz icra eden veya her ne suretle olursa olsun adı geçenleri hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden *kimse* tarafından işlenebilmekteydi. Maddenin son halinde tanımlanan suç ise yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişileri hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs eden *kişi* tarafından işlenebilmektedir. Her iki

¹⁷ 6352 sayılı Kanun'un 90. maddesine ilişkin gerekçe için bkz. Mevzuat Bilgi Sistemi (tbmm.gov.tr), Erişim Tarihi: 14.11.2024.

¹⁸ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 113; AKBULUT, s. 372; ÖZGENÇ, s. 211-212; ARTUK Mehmet Emin/GÖKCEN Ahmet/YENİDÜNYA A. Caner, **5237 Sayılı Kanuna Göre Hazırlanmış Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s. 22; İÇEL Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Yenilenmiş Bası, Beta Basım, İstanbul, 2016, s. 295; ÖZBEK Veli Özer/DOĞAN Koray/BACAŞIZ Pınar/TEPE İlker, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 220; TOROSLU Nevzat/TOROSLU Haluk, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 24. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, s. 107-108; SOYASLAN Doğan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 247; HAKERİ Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 19. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 139; CENTEL Nur/ZAFER Hamide/ÇAKMUT Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 4. Baskı, Beta Basım, İstanbul, 2006, s. 523; ÖZTÜRK Bahri/ERDEM Mustafa Ruhan, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 167.

düzenlemede de fail açısından genel ifadeler kullanılmış ve failin belli niteliklere veya sıfatlara sahip olması aranmamıştır. Bu suç, hakim, savcı, kamu görevlisi, basın mensubu gibi belli niteliklere veya sıfatlara sahip olan kişiler tarafından işlenebileceği gibi, herhangi bir sıfatı bulunmayan bir kimse tarafından da işlenebilir.¹⁹ Bu haliyle suç, özgü suçlardan değildir.²⁰ Ayrıca görülmekte olan davanın tarafı olan kişiler tarafından da bu suçun işlenmesi mümkündür. Örneğin bir işverenin kendisine karşı açılan iş davasında tanıklık yapacak olan ve halen yanında çalışan tanıkları duruşmadan bir gün önce çağırarak aleyhine tanıklık yapmalarını istemesi halinde, işveren inceleme konusu suçun faili olacaktır.

Failin gerçek kişi olması gerekir. Tüzel kişilerin, bu suçun faili olması mümkün değildir.²¹ TCK'da özel bir düzenleme bulunmadığından bu suç nedeniyle tüzel kişiler hakkında herhangi bir güvenlik tedbirine de hükmedilemez.

b. Konu

Suçun konusu, kanuni tanımında belirtilen fiilin üzerinde icra edildiği kişi veya eşyanın fiziki varlığı, maddi yapısı, bünyesidir.²² Maddenin ilk halinde düzenlenen suçun konusu, emir verilen, baskı yapılan, nüfuz icra edilen, etkilemeye teşebbüs edilen ve ilgili davada *yargı görevi yapan kişiler*dir.²³ Maddenin son halinde düzenlenen suçun konusu ise hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs edilen ve görülmekte olan davada *yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişiler ve onların iradeleridir*.²⁴

Yargı görevi yapan kişiler, yüksek mahkemeler, adlî ve idarî mahkemeler üye ve hakimleri ile Cumhuriyet savcısı ve avukatlardır (TCK m. 6/1-d).²⁵ Fakat bu kişilerin suçun konusu kapsamında değerlendirilebilmeleri için görülmekte olan dava ile ilgili ve görevli olmaları gerekmektedir.²⁶ Suçun oluşumu için görülmekte olan davanın ceza davası, özel hukuk davası, idari dava, vergi davası veya anayasa yargısına ilişkin bir dava olması açısından bir fark yoktur.²⁷ Olağan veya olağanüstü kanun yolları üzerine başlayan süreçler de dava kavramı

¹⁹ MERAN, s. 303; ŞAHBAZ, s. 3591; ARTUÇ Mustafa, **Pratik Türk Ceza Kanunu**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 1145; BOSTANCI BOZBAYINDIR, s. 208; ÜNVER Yener, **İftira, Suç Uydurma, Suç Üstlenme, Yalan Tanıklık ve Bilirkişilik Suçu İhbar Etmemek Suçları (TCK'da Düzenlenen Adliye Karşı Suçlar)**, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 303; PARLAR/ÖZTÜRK, s. 253; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8250; APAYDIN, s. 32; ŞENOL, s. 1126.

²⁰ BOSTANCI BOZBAYINDIR, s. 208; ÜNVER, s. 303; ŞENOL, s. 1126; APAYDIN, s. 32.

²¹ ÜNVER, s. 303; ŞENOL, s. 1126; APAYDIN, s. 32; Tüzel kişilerin de suç faili olabileceği görüşü için bkz. SOYASLAN, s. 247.

²² KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 116; ÖZGENÇ, s. 219; AKBULUT, s. 385; ÖZBEK vd., s. 221; TOROSLU/TOROSLU, s. 110; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 169; HAKERİ, s. 142; HAFIZOĞULLARI Zeki/ÖZEN Muharrem, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 209; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 25.

²³ MERAN, s. 304.

²⁴ ŞAHBAZ, s. 3588; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8251; BOSTANCI BOZBAYINDIR, s. 209; PARLAR/ÖZTÜRK, s. 252; ARTUÇ, s. 1145; ÜNVER, s. 303; *Apaydın'a göre suçun konusu, haksız olarak etkilenmeye çalışılan görülmekte olan davaya konu uyumsuzluktur* (APAYDIN, s. 35).

²⁵ "...kanun koyucunun TCK'nın 6. maddesinde aslen yargısal değil sadece adalete ilişkin görev icra eden savcı ve avukatları yargı görevlisi olarak nitelendirmesi ve buna paralel olarak da 277. Maddenin başlığının yargı görevi yapma etkileme olarak düzenlemesi hatalı olmuştur." görüşü için bkz. ŞENOL, s. 1133.

²⁶ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8251.

²⁷ GÜNDEL Ahmet, **Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması Cilt IV**, 1. Baskı, Sözkese Yayinevi, Ankara, 2009, s. 5213; ŞENOL, s.1124; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8252; YURTCAN Erdener, **Yargıtay Kararları Işığında Adliye Karşı Suçlar**, 1. Baskı, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2010, s. 63.

içerisinde değerlendirilmelidir.²⁸ Yüksek mahkeme üyesi, hakim, savcı veya avukat sıfatına sahip olmalarına rağmen görülmekte olan davada herhangi bir görevi bulunmayan kişilerin suçun konusu kapsamında değerlendirilmeleri mümkün değildir. Yine hakim, savcı veya avukat sıfatına sahip olmalarına rağmen Hakimler ve Savcılar Kurulu, Adalet Bakanlığı gibi kurumlarda idari görevlerde bulunup görülmekte olan davada yargısal bir görev yapmayan hakim, savcı veya avukatların da suçun konusu kapsamında değerlendirilemeyeceği söylenebilir.²⁹ Tahkim yargılamasında görev alan hakemlerin suçun konusu kapsamında değerlendirilmelerinin mümkün olup olmadığı konusunda ise öğretide Şenol, kıyas yasağı nedeni ile hakemlerin suçun maddi konusu kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olmadığı görüşündedir.³⁰ Gerçekten de TCK m. 6'da yargı görevi yapan deyiminden anlaşılması gereken kişilerin kimler olduğu tahdidi olarak sayılmıştır. TCK m. 6'nın geniş yorumlanarak hakemlerin de kapsama alınması halinde kıyas yasağı ihlal edilmiş olacaktır.

Tanık, görülmekte olan davanın tarafı olmayan ve dava ile ilgili beş duyusu ile elde ettiği gözlemleriyle ilgili olarak bilgisine, görgüsüne başvurulacak kimsedir.³¹ Görülmekte olan dava ile ilgili bilgisi bulunan ve tanık olarak dinlenecek olan herkes, bu suçun konusunu oluşturabilir.

Bilirkişi ise görülmekte olan dava ile ilgili çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren konularda yargı makamına yardımcı olması için atanan kişidir.³² Görülmekte olan davada bilirkişi olarak atanarak kendisinden görüş talep edilen herkes, suçun maddi konusu olabilir. Tercümanlık yapan kişiler de bilirkişi kavramı içerisinde değerlendirilmelidir.³³ Nitekim 6352 sayılı Kanun'un 90. maddesinin gerekçesinde de tercümanın, bilirkişi kavramı içinde değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.³⁴ Ancak uzman mütalaası veren kişilerin bilirkişi kavramı içerisinde değerlendirilemeyeceği kabul edilmelidir.³⁵

6352 sayılı Kanun ile yapılmakta olan soruşturmada yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişiler de suçun kapsamına alınmıştı. Ancak 6545 sayılı Kanun ile soruşturma ifadeleri madde metninden çıkarılmıştır. Soruşturmada görev yapan kişiler suçun konusu olmaktan çıkarıldığından bu kişileri etkilemeye yönelik fiiller artık suç oluşturmayacaktır. 2017 yılından itibaren inceleme konusu suç ile ilgili temyiz talepleri hakkında karar veren 12. Ceza Dairesi de aynı görüştedir. Örneğin Daire, Beykoz Cumhuriyet Başsavcılığınca başlatılan 2013/3207 sayılı soruşturma kapsamında tanık olarak ifadesine başvurulacak şikayetçi Ünal'ı *soruşturma evresinde* etkilemeye teşebbüs eden,³⁶ Susurluk Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmekte olan 2011/1029 sayılı soruşturmasını yürüten Cumhuriyet savcısını *soruşturma evresinde* etkilemeye teşebbüs eden,³⁷ Şuhut Cumhuriyet Başsavcılığınca kasten yaralama suçundan başlatılan 2013/661 sayılı soruşturma kapsamında tanık olarak ifadesine başvurulacak Murat'ı *soruşturma evresinde*

²⁸ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8252; GÜNDEL, s. 5214; ARTUÇ, s. 1145.

²⁹ GÜNDEL, s. 5212; ŞENOL, s. 1133-1134.

³⁰ ŞENOL, s. 1134.

³¹ ÜNVER Yener/HAKERİ Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 18. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 264; YENİSEY Feridun/NUHOĞLU Ayşe, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019, s. 509.

³² ÜNVER/HAKERİ, s. 284; YENİSEY/NUHOĞLU, s. 215.

³³ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8251.

³⁴ "Maddede yapılan değişikliğin gerekçesinde tercümanların da bilirkişi kavramı içerisinde değerlendirileceği ifade edilmiştir. Ancak böylesi bir yorumun kıyas yasağı açısından tartışmalı olacağını belirtmek gerekir" görüşü için bkz. ŞENOL, dipnot 81, s. 1135.

³⁵ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8251.

³⁶ Yargıtay 12. CD, E. 2017/3084, K. 2017/8221, T. 01.11.2017 (UYAP).

³⁷ Yargıtay 12. CD, E. 2017/1838, K. 2017/8613, T. 08.11.2017 (UYAP).

etkilemeye teşebbüs eden,³⁸ Gönen Cumhuriyet Başsavcılığınca uyuşturucu madde ticareti suçundan dolayı başlatılan soruşturma kapsamında tanık olarak ifadesine başvurulmuş İsmail'i *soruşturma evresinde* etkilemeye teşebbüs eden,³⁹ Alanya Cumhuriyet Başsavcılığınca çocukların cinsel istismarı suçundan dolayı başlatılan adli soruşturmada görevli Cumhuriyet savcısını, hakimi ve doktoru *soruşturma evresinde* etkilemeye teşebbüs eden,⁴⁰ Nizip Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmekte olan 2012/4754 sayılı soruşturma dosyası ile ilgili olarak Cumhuriyet savcısı olan şikayetçi Abdurrahman'ı *soruşturma evresinde* etkilemeye teşebbüs eden,⁴¹ Kangal Cumhuriyet Başsavcılığınca suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve hırsızlık suçlarından başlatılan 2014/988 sayılı soruşturmayı yürüten Cumhuriyet savcısını *soruşturma evresinde* etkilemeye teşebbüs eden⁴² ve Başkale Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen 2015/780 soruşturma kapsamında tutuklama talebi ile ilgili karar verecek olan Başkale Sulh Ceza Hâkimi olarak görev yapan hakim Melike'yi *soruşturma evresinde* etkilemeye teşebbüs eden⁴³ failer hakkında suçun oluşmadığını değerlendirmiş ve beraat kararı verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişilerin suçun konusu olma vasıfları, davanın açılmasından başlayarak kararın verilmesine, işlemin tesisine ve beyanın gerçekleşmesine kadar devam etmektedir. Karar verildikten, işlem tesis edildikten veya beyan alındıktan sonra bu kişilerin konu olma vasıfları ortadan kalkacağından artık suç da oluşmayacaktır. 12. Ceza Dairesi de aynı görüştedir. Örneğin Daire, Düzce Ağır Ceza Mahkemesinin 2011/268 esasına kayden görülen davada *mahkumiyet kararı verildikten sonra* mahkeme hakimini etkilemeye teşebbüs eden,⁴⁴ Karacabey 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 2013/268 esas sayılı dosyasında *karar verildikten sonra* aynı davada tanıklık yapan kişiyi etkilemeye teşebbüs eden⁴⁵ ve Osmaniye 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 2013/242 esasına kayıtlı ceza davasında tanık olarak dinlenen kişiyi *beyanı alındıktan ve duruşma bittikten sonra* tehdit eden⁴⁶ fail hakkında suçun oluşmadığını değerlendirmiş ve beraat kararı verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Suçun oluşumu için yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişilerin failin hareketlerinden etkilenmesi ve bundan dolayı sanığın, katılanın veya mağdurun lehine veya aleyhine sonuç doğuracak bir karar vermeleri, işlem tesis etmeleri ya da beyanda bulunmaları gerekli değildir. Tipe uygun fiilin gerçekleştirilmesi, suçun oluşumu için yeterlidir. Bu haliyle suçun, soyut tehlike suçlardan olduğunu söylemek mümkündür.⁴⁷

c. Mağdur

Mağdur, suçun konusunun ait olduğu kişi veya kişilerdir. Suçun konusu belli bir kişiye ait bir şey ise mağdur bu kişidir. Fakat konu toplumu oluşturan herkese ait bir şey ise bu

³⁸ Yargıtay 12. CD, E. 2017/3161, K. 2017/8880, T. 15.11.2017 (UYAP).

³⁹ Yargıtay 12. CD, E. 2017/1845, K. 2017/8881, T. 15.11.2017 (UYAP).

⁴⁰ Yargıtay 12. CD, E. 2017/3156, K. 2017/10583, T. 20.12.2017 (UYAP).

⁴¹ Yargıtay 12. CD, E. 2020/7424, K. 2021/2002, T. 24.02.2021 (UYAP).

⁴² Yargıtay 12. CD, E. 2019/12704, K. 2021/2452, T. 10.03.2021 (UYAP).

⁴³ Yargıtay 12. CD, E. 2020/10505, K. 2022/7024, T. 19.10.2022 (UYAP).

⁴⁴ Yargıtay 12. CD, E. 2017/3367, K. 2017/8879, T. 15.11.2017 (UYAP).

⁴⁵ Yargıtay 12. CD, E. 2019/12697, K. 2020/2696, T. 11.03.2020 (UYAP).

⁴⁶ Yargıtay 12. CD, E. 2020/11231, K. 2022/8671, T. 16.11.2022 (UYAP).

⁴⁷ YURTCAN, s. 63; MERAN, s. 304; BOSTANCI BOZBAYINDIR, s. 218; ÜNVER, s. 306; ARTUÇ, s. 1146.

durumda mağdur da toplumu oluşturan herkeştir.⁴⁸ Gerçek kişiler suçun mağduru olabilir. Tüzel kişiler, suçun mağduru olamaz. Bunlar, ancak suçtan zarar gören olabilir.⁴⁹ İnceleme konusu suç ile tüm toplumun adil yargılanma hakkı korunduğundan suçun mağduru da tüm toplumdur.⁵⁰ Ayrıca yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişilere karşı cebir, tehdit, şantaj gibi fiiller işlenmiş ise bu kişiler de suçun mağduru olabilirler.⁵¹ Görülmekte olan davanın tarafı olan ve bu suç nedeni ile aleyhlerine karar verilen, işlem yapılan kişilerin ise suçtan zarar gören oldukları kabul edilmelidir.⁵² Ancak 12. Ceza Dairesi, davanın tarafı olan kişileri bu suç bakımından suçtan zarar gören olarak kabul etmemektedir.⁵³

d. Fiil

aa. Fiil Bakımından Suç Tipinin Genel Özellikleri

Görülmekte olan bir davada yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık kişileri etkilemeye teşebbüs etmek kanun koyucu tarafından yasaklanmış ve suç olarak kabul edilmiştir. Bu yasağa rağmen failin etkilemeye yönelik aktif davranışlarda bulunması halinde suç oluşacaktır. Bu haliyle suç, icrai suçlardandır.

Yargı görevi yapanı etkileme suçu, emir vermek, baskı yapmak, nüfuz icra etmek veya her ne surette olursa olsun hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs etmek fiilleri ile işlenebilmekteydi. Maddenin son halinde düzenlenen suç ise hukuka aykırı olarak etkilemeye teşebbüs sayılabilecek her türlü fiil ile işlenebilen bir suçtur. Bu suç, etkilemeye elverişli herhangi bir fiil ile işlenebildiğinden serbest hareketli suçlardandır. Nitekim değişiklik gerekçesinde de suçun serbest hareketli suçlardan olduğu belirtilmiştir.

Maddenin ilk halinde suç, emir vermek, baskı yapmak, nüfuz icra etmek veya etkilemeye teşebbüs etmek fiillerinden herhangi birisinin gerçekleştirilmesi ile işlenebildiğinden seçimlik hareketli suçlardandı. Fakat maddenin son halinde suç, sadece etkilemeye teşebbüs etmek fiili ile işlenebildiğinden artık seçimlik hareketli suçlardan değildir.

Maddenin ilk halinde düzenlenen suçun oluşumu için emir verilmesi, baskı yapılması, nüfuz icra edilmesi ve etkilemeye teşebbüs edilmesi fiillerinden birinin işlenmesi yeterliydi. Maddenin son halinde ise etkilemeye teşebbüs edilmesi suçun oluşumu için yeterli kabul edilmiştir. Suçun oluşması için tek bir fiilin işlenmesi yeterli görüldüğünden inceleme konusu suçun tek hareketli suç tipi olduğunu söylemek mümkündür.

⁴⁸ HAKERİ, s. 140; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 114-115; ÖZGENÇ, 223-225; AKBULUT, s. 383-385; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 23.

⁴⁹ Tüzel kişilerin de suç mağduru olabileceği görüşü için bkz. SOYASLAN, s. 248; TOROSLU/TOROSLU, s. 114.

⁵⁰ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8250-8251; ŞENOL, s. 1127; BOSTANCI BOZBAYINDIR, s. 208; *Meran'a göre suç nedeni ile aleyhine karar verilen kişi suçun mağduru, adliye ve dolayısıyla Devlet ise bu suçun suçtan zarar görenidir* (MERAN, s. 303).

⁵¹ ŞENOL, s.1127; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8251.

⁵² ŞENOL, s.1127.

⁵³ *“Sanığa atılı adliyeğe karşı işlenen yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçunun koruduğu hukuki yarar ve niteliği itibarıyla şikayetçi H...’in sanığa yüklenen suçun mağduru olmadığı ve suçtan doğrudan zarar görmemesi nedeniyle davaya katılma hakkı bulunmadığı gözetilmeksizin bu suç açısından davaya katılmasına karar verilmiş olması hukuki değerden yoksun olup, hükmü temyiz yetkisi vermeyeceğinden, şikayetçi vekilinin temyiz isteminin 5320 sayılı Kanun’un 8. maddesi uyarınca halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK’un 317. maddesi gereğince isteme aykırı olarak REDDİNE...”* (Yargıtay 12. CD, E. 2017/3066, K. 2017/8616, T. 08.11.2017 (UYAP)); Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 12. CD, E. 2017/1837, K. 2017/8226, T. 01.11.2017 (UYAP).

Maddenin her iki halinde de suçunun tamamlanması için etkilenme neticesinin doğması gerekmemektedir. Nitekim madde gerekçelerinde de bu husus açıklanmıştır. Bu nedenle suç, sırf hareket suçlarındandır.

Kanun koyucu bazı suçları kalkışma suçu olarak düzenlemiştir. Kalkışma suçları bakımından hareketlerin parçalara ayrılması ya da ayrılmaması cezalandırma açısından önemli değildir. Bu tür suçlarda elverişli hareketlerin doğrudan doğruya icra edilmesi ile suç tamamlanmış suç gibi cezalandırılmaktadır. Maddenin her iki halinde de etkilemeye elverişli fiilin gerçekleştirilmesi suçun tamamlanması için gerekli ve yeterli görülmüştür. Bu haliyle suç, kalkışma suçudur⁵⁴.

bb. Fiil

Maddenin ilk halinde düzenlenen suçun temel şekli, emir vermek, baskı yapmak, nüfuz icra etmek veya etkilemeye teşebbüs etmek fiillerinden biri ile işlenen bir suçtu. Bu fiillerden birinin gerçekleşmesi suçun fiil unsuru için gerekli ve yeterliydi:

Emir vermek; Emir, sözlükte komut, buyruk, talimat, ferman şeklinde tanımlanmıştır. Emir vermek ise yine sözlükte buyurmak, buyruk vermek olarak ifade edilmiştir.⁵⁵ İdare hukukunda ise emir vermek, ast-üst ilişkisi içerisinde bulunan iki kişi arasında üstün asta görev gereği yerine getirilmesini için verdiği talimatlar şeklinde tanımlanmıştır.⁵⁶ Bu nedenle emri veren fail ile emri alan hakim, savcı veya avukat arasında üstlük-astlık ilişkisi bulunmalıdır.⁵⁷ Fail ve mağdur arasında ast üst ilişkisinin bulunup bulunmadığının ve hiyerarşik üstünlüğün kullanılması suretiyle fiilin gerçekleşip gerçekleşmediğinin her somut olay açısından değerlendirilmesi gerekmektedir. Böyle bir ilişki yoksa fiilin emir vermek olarak nitelendirilebilmesi mümkün değildir. Nitekim CGK da görülmekte olan bir ceza davasında sanık müdafiliği yapan avukat ile davanın hakimi arasında astlık üstlük ilişkisinin bulunmadığına ve bu nedenle avukatın hakime emir vermesinin mümkün olmayacağına karar vermiştir.⁵⁸

Baskı yapmak; Baskı yapmak, sözlükte bir kimseyi bir işi yapmaya zorlamak, zor kullanmak şeklinde tanımlanmıştır.⁵⁹ Öğretide Şenol, kişinin iradesini etkileyecek şekilde maddi veya manevi zor kullanmasını ve bu sayede kişinin bazı yargılama iş ve işlemlerini yapmaya zorlanmasını baskı yapma olarak kabul etmektedir.⁶⁰ Yaşar/Gökcan/Artuç'a göre baskı yapma,

⁵⁴ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8250.

⁵⁵ TÜRKÇE SÖZLÜK, 11. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 794.

⁵⁶ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8254; Centel/Zafer/Çakmut'a göre emir, kamu hukuku alanında üstün asta belli bir davranışta bulunmasını istemesidir (CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 297); Şenol'a göre ise emir vermek, üstleri tarafından, yargılama görevini yapan kimselere, maddede sayılan kişilerden birisinin lehine ya da aleyhine yargılamanın sonucuna etki etmek için bazı yargılama işlemlerinin yapılması veya yapılmaması için talimat verilmesidir (ŞENOL, s. 1127); Meran'a göre emir verme, yargılama ile ilgili işlemin yapılmasına ya da yapılmamasına ilişkin istekte bulunmadır (MERAN, s. 304); Madde metninde yer alan emir verme tabirini, yargı veya Adalet Bakanlığı içerisinden veya dışından bazı yetki sahiplerinin, kişilerin belirli bir konudaki isteklerinin kesin olarak yapılmasına dair talepleri şeklinde değerlendirmek gerekir görüşü için bkz. GÜNDEL, s. 5213.

⁵⁷ ŞENOL, s. 1128.

⁵⁸ Yargıtay CGK, E. 2007/5MD-70, K. 2007/254, T. 27.11.2007 (UYAP).

⁵⁹ TÜRKÇE SÖZLÜK, s. 260.

⁶⁰ Aynı yazara göre bir davada, siyasal güce sahip kişilerin, yargılamada görev alan kişilerden, bazı kişilerin tutuklanmasını veya serbest bırakılması yönünde ısrarlı taleplerde bulunması ve taleplerin yerine getirilmesi için

yargı görevi yapan kişi üzerinde herhangi bir nedene dayalı olarak manevi yönden zorlayıcı davranışlarda bulunulmasıdır.⁶¹ *Meran*'a göre baskı yapma, yargı görevi yapan kişiyi başka türlü hareket etmemeye manen zorlamadır.⁶² *Gündel*'e göre ise baskı yapmak, bir işin olumlu veya olumsuz bir şekilde yapılması veya sonuçlandırılması için çeşitli şekillerde araçlar kullanarak veya ısrarcı davranarak muhatabını zorda bırakmaktır.⁶³ Düşüncemize göre ise baskı yapmak, yargı görevi yapanı maddi veya manevi açıdan zorlayıcı fakat tehdit, cebir, şantaj boyutuna varmayan her türlü davranıştır. Tehdit, şantaj, cebir gibi fiiller söz konusu olduğunda bu fiilleri artık baskı yapmak olarak nitelendirmek mümkün değildir.

Nüfuz icra etmek; Nüfuz, sözlükte söz geçirme, istediğini yaptırma şeklinde tanımlanmıştır.⁶⁴ Öğretide *Yaşar/Gökcan/Artuç*'a göre nüfuz icra etmek, sahip olduğu makam veya sosyal-ekonomik güç veya etkinliği kullanarak yargı görevi yapan üzerinde tesir icra etmeye çalışmadır.⁶⁵ *Şenol*'a göre kişinin sahip olduğu hakim konumunu, maddi ve manevi etkisini kullanmak suretiyle başka bir kişi üzerinde baskı oluşturmaya, yapılmasını istediği şeye rıza gösterilmesini sağlaması veya sözünü geçirmesi nüfuz sahibi olma olarak adlandırılabilir.⁶⁶ *Meran*'a göre nüfuz kullanma, bulunduğu görevin veya makamın etkinliğini ve gücünü kullanarak etki altında bırakmadır.⁶⁷ *Gündel*'e göre ise nüfuz icra etmek, herhangi bir nedenle üzerinde etkide bulunabileceği muhatabına karşı bu etkiden yararlanmak suretiyle bazı davranışlarda bulunmaktır.⁶⁸ Düşüncemize göre de nüfuz sahibi olmak, failin mağdura bir şeyi yapması veya yapmaması için sözünü geçirebilmesi, istediğini yaptırabilmesi gücüdür. İnceleme konumuz suç bakımından bir fiilin nüfuz icra etmek olarak nitelendirilebilmesi için öncelikle failin hakim, savcı veya avukat üzerinde nüfuza sahip olması, daha sonra da failin bu nüfuzunu hakim, savcı veya avukat üzerinde icra etmesi gerekmektedir.⁶⁹ Failin hakim, savcı veya avukat üzerinde nüfuza sahip olmaması veya failin bu nüfuzunu hakim, savcı veya avukat üzerinde icra etmemesi hallerinde nüfuz icra etmekten söz edilemeyecektir. Bu nedenle fail ile mağdur arasındaki ilişkinin tespit edilmesi önemlidir. Failin mağdur üzerinde nüfuz sahibi olması sözleşmeden, kanundan, ailevi ilişkiden veya herhangi bir sebepten dolayı meydana gelmiş olabilir. Örneğin hakim ve Cumhuriyet savcılarının atama, tayin ve terfi işlemlerini yapan Hakimler ve Savcılar Kurulu üyelerinin hakim ve Cumhuriyet savcıları üzerinde kanundan kaynaklanan bir nüfuzları vardır.⁷⁰ Yine Cumhuriyet Başsavcısının Cumhuriyet savcıları üzerindeki kanundan doğan gözetim ve denetim yetkisinden kaynaklı bir nüfuzlarının bulunduğu söylenebilir.

tehditvari ifadeler kullanması durumunda ya da bir avukatın, bir kişinin vekilliğinden vazgeçmeye zorlanması hallerinde baskı yapmanın söz konusu olur (ŞENOL, s.1128).

⁶¹ Aynı yazarlara göre bu zorlayıcı davranış, tehdit veya fiziksel güç kullanma boyutuna ulaşmayan manevi zorlayıcı davranışlardır (YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8255).

⁶² MERAN, s. 304.

⁶³ GÜNDEL, s. 5213.

⁶⁴ TÜRKÇE SÖZLÜK, s.1783.

⁶⁵ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8255.

⁶⁶ ŞENOL, s. 1129.

⁶⁷ MERAN, s. 304.

⁶⁸ GÜNDEL, s. 5213.

⁶⁹ ŞENOL, s. 1129.

⁷⁰ ŞENOL, s. 1129.

Etkilemeye teşebbüs etmek; Emir verme, baskı yapma ve nüfuz icra etme dışında, herhangi bir yol veya yöntemle yargı görevi yapanı etkilemeye çalışmaktır.⁷¹ Suçun oluşumu için fiilin etkilemeye elverişli olması gerekli ve yeterlidir. Fiilin nasıl veya ne şekilde yapıldığının, hangi nitelikte olduğunun bir önemi yoktur.

Maddenin son halinde tanımlanan suçun temel şekli ise sadece görülmekte olan bir davada yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan bir kişiyi *etkilemeye teşebbüs etmek* fiili ile işlenebilmektedir. Suçun oluşabilmesi için bir neticenin meydana gelmesi aranmamıştır. Bundan dolayı fiil nedeni ile yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişinin etkilenmiş olup olmadığı önemli değildir. Etkilemeye elverişli olan her türlü hareket bu kapsamda değerlendirilebilir.⁷² Hareketlerin nasıl veya ne şekilde yapıldığının, hangi nitelikte olduğunun bir önemi yoktur.⁷³ Baskı yapmak, emir vermek, nüfuz icra etmek, tehdit etmek, cebir uygulamak, şantajda bulunmak, rüşvet teklif etmek gibi etkilemeye yönelik her türlü hareket ile suçun işlenmesi mümkündür. CGK ve 12. Ceza Dairesi de aynı görüştedir. Örneğin CGK ve Daire, görülmekte olan dava dosyasına bakan hakime tedbir isteyen tarafın mali açıdan sıkıntıda olduğunun, talebin kabulü hâlinde iyi olacağının söylenmesi,⁷⁴ dava dosyasına bakan hakime dosyanın taraflarından biri lehine karar vermesi konusunda sohbet eder şekilde ricada bulunulması,⁷⁵ dava dosyasına bakan hakime yüksek sesle, *"Bu dosyanın davacı vekili çok iyi hukukçudur, o ne dediyse doğru söylemiştir."* şeklinde söylemlerde bulunulması,⁷⁶ görülmekte olan davada tanıklık yapacak olan kişiye *"Sen Filiz'e niye şahit oldun, niye şahit oluyorsun!"* biçiminde yüksek sesle bağırılması,⁷⁷ davaya bakan hakime sanık Teyyar'ın evine silahları kadastro çalışmaları sebebiyle husumet besleyen kişilerin koyduğunun, aslında sanığın masum ve iyi bir insan olduğunun, dosyayı titiz incelerse masumiyetini anlayacağını, önceki hakime hanımın olaylara vakıf olması sebebiyle beraat verdiğinin, Yargıtay'ın aleyhe karar verdiğinin, aslında tüm tutanakların sanık lehine olduğunun, acemi hakimin insanı ipe götürebileceğinin söylenmesi,⁷⁸ görülmekte olan davaya bakan üye hakime *"Hakime hanım, vicdanınız rahat mı, adaletiniz bu kadar mı, illa kan mı dökülmesi lazım!"* biçiminde bağırılması,⁷⁹ görülen davada tanıklık yapacak olan kişiye *"Şahit olma ne kadar para istiyorsan ben sana vereyim, bu para zaten devlete gidecek"* biçiminde sözler söylenmesi,⁸⁰ davaya bakan hakimi etkilemek için davanın sanığı adına ikrar içeren sahte belge tanzim edilmesi ve bu belgenin de mahkeme dosyasına sunulması,⁸¹ görülmekte olan davanın tanıklarına davanın sanığı Zafer aleyhine verdikleri önceki ifadelerini değiştirmeleri yönünde ısrarlı taleplerde

⁷¹ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8255; Öğretide Şenol, istediği yere tayinini yaptırmayı, terfi ettirmeyi, çocuğunun okul durumuna yardım etmeyi teklif etmek, cebir, tehdit veya şantajda bulunmak, rüşvet vermeyi teklif etmek, ricada bulunmak gibi fiilleri her türlü fiil etkilemeye teşebbüs etmek olarak kabul etmektedir (ŞENOL, s. 1130); Öğretide Gündel, hakime uygunsuz bir kadının gönderilmesi, tehditte bulunulması gibi davranışları her türlü fiil etkilemeye teşebbüs etmek olarak kabul etmektedir (GÜNDEL, s. 5213).

⁷² BOSTANCI BOZBAYINDIR, s. 212.

⁷³ ÜNVER, s. 306; Şahbaz'a göre de suçun yazılı, sözlü, görsel veya işitsel yöntemlerle, işaretle, telefonla, doğrudan veya dolaylı yollarla, bazı kişileri aracı kılarak işlenmesi mümkündür (ŞAHBAZ, s. 3590).

⁷⁴ Yargıtay CGK, E. 2020/5.MD-285, K. 2022/344, T. 21.04.2022 (UYAP).

⁷⁵ Yargıtay CGK, E. 2020/5.MD-285, K. 2022/344, T. 21.04.2022 (UYAP).

⁷⁶ Yargıtay CGK, E. 2020/5.MD-285, K. 2022/344, T. 21.04.2022 (UYAP).

⁷⁷ Yargıtay 12. CD, E. 2017/3159, K. 2017/8612, T. 08.11.2017 (UYAP).

⁷⁸ Yargıtay 12. CD, E. 2017/3107, K. 2017/8615, T. 08.11.2017 (UYAP).

⁷⁹ Yargıtay 12. CD, E. 2017/1840, K. 2017/8873, T. 15.11.2017 (UYAP).

⁸⁰ Yargıtay 12. CD, E. 2018/2015, K. 2018/5246, T. 08.05.2018 (UYAP).

⁸¹ Yargıtay 12. CD, E. 2019/4252, K. 2019/9049, T. 18.09.2019 (UYAP).

bulunulması⁸² ve davada tanıklık yapacak olan kişilere “Benim için mi geldiniz, g...t...nüz sıkıyorsa konuşun!” diyerek bağırılması⁸³ şeklinde gerçekleşen tüm olaylarda, inceleme konusu suçun fiil unsurunun gerçekleştiğine karar vermiştir.

6352 sayılı Kanun’un 90. maddesinin gerekçesinde, suçun oluşumu için failin yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişi ile doğrudan bir ilişki kurması gerektiği ifade edilmiştir. Kanaatimizce, gerekçede yer alan bu ifadelerden suçun oluşumu için fail ile fiilin yöneldiği kişinin muhakkak yüz yüze olması gerektiği sonucu çıkarılmamalıdır. Bu suçun iletme kastıyla giyapta, alenen, basın yayın yoluyla, mektupla veya her türlü iletişim araçlarıyla işlenmesi de mümkündür.⁸⁴ Ancak Yargıtay 16. Ceza Dairesi doğrudan mağdura yönelik olmayan fiillerin icra hareketleri olarak değerlendirilemeyeceği görüşündedir.⁸⁵

e. Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Hal

Maddenin ilk halinde iltimas derecesini geçmeyen etkilemeye yönelik davranışların gerçekleştirilmesi halinde faile daha az ceza öngörülmüştü. 6352 sayılı Kanun ile bu hüküm madde metninden çıkarılmıştı. Fakat 6545 sayılı Kanun ile teşebbüsün iltimas derecesini geçmemesi hali tekrar madde metnine girmiştir. İltimas da etkilemeye teşebbüs etmek fiilini oluşturabilecek davranışlardandır. Fakat kanun koyucu, iltiması diğer fiillere göre hafif nitelikte kabul ettiğinden bu halde cezayı azaltma gereğini duymuştur.⁸⁶ Nitekim 6545 sayılı Kanun’un 69. maddesinin gerekçesinde de, iltimasın yarattığı tehlikenin diğer fiillerin yarattığı tehlikeden daha hafif olduğu ifade edilmiştir.

TCK’nın 277. maddesinin ilk haline ilişkin gerekçede iltimasın tanımı yapılmıştır. Buna göre iltimas, hatıra binaen ricada bulunmaktır.⁸⁷ Öğretide ise farklı iltimas tanımları mevcuttur. Yurtcan’a göre iltimas, bir konuda istek ya da ricada bulunmaktır.⁸⁸ Yaşar/Gökcan/Artuç’a göre iltimas etmek, yargı görevi yapan kişi üzerinde sahip olunan hatıra ilişkisi kullanılarak taraflardan birinin lehine ya da aleyhine olarak davanın etkilenmeye çalışılmasıdır.⁸⁹ Gündel’e göre iltimas, davanın ilgilileri için yargı görevi yapanlardan leh veya aleyhlerinde bir ricada veya istekte bulunma durumudur.⁹⁰ Malkoç’a göre ise iltimas, istek, baskı veya etkileme söz konusu olmadan,

⁸² Yargıtay 12. CD, E. 2019/12292, K. 2020/5222, T. 14.10.2020 (UYAP).

⁸³ Yargıtay 12. CD, E. 2021/5461, K. 2022/2916, T. 13.04.2022 (UYAP).

⁸⁴ MALKOÇ İsmail, *Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu Cilt 2*, 1.Baskı, Malkoç Kitapevi, Ankara, 2008, s. 2499.

⁸⁵ “Yargı görevi yapanları etkilemek suçunun maddi unsuru, yargı görevi yapanlara emir vermek, baskı yapmak, nüfuz icra etmek suretiyle veya her ne surette olursa olsun hukuka aykırı olarak etkilemeye kalkışmaktır. Somut olayda, hakkında açılan dava nedeniyle yargılanan sanığın, Mahkeme Başkanı olan katılanın babasına ulaşarak, AKP ilçe teşkilat başkanı ve köyün eski muhtarı ile birlikte yanına gittiği, yargılandığı öldürme olayına ilişkin olarak kendisinin suçlu olmadığını söyleyip davaya bakan oğlu ile konuşmasını istediği, ancak tanığın kabul etmediği ve kendisini telefon ile arayan oğluna olanlardan bahsettiği olayda, katılanın babası tanığın olayı katılana anlatmamasının da mümkün olduğu gözetilerek doğrudan katılana yönelik olmayan ve tanıktan iltimasa tavassut talep eden eyleminin hazırlık hareketleri kapsamında kaldığı dolayısıyla atılı suçun oluşmayacağı gözetilmeden sanığın beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi...” (Yargıtay 16. CD, E. 2015/8564, K. 2016/3793, T. 09.06.2016 (UYAP)).

⁸⁶ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s.8257.

⁸⁷ 5237 sayılı TCK’nın 277. maddesine ilişkin gerekçe için bkz. Mevzuat Bilgi Sistemi (tbmm.gov.tr), Erişim Tarihi: 15.11.2024.

⁸⁸ YURTCAN, s. 63.

⁸⁹ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8257

⁹⁰ GÜNDEL, s. 5215

nezaketle iletme ve isteme halidir.⁹¹ Kanaatimizce de iltimas, fail ile yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişi arasındaki hatır ilişkisine binaen failin nezaketen ricada bulunmasıdır. 12. Ceza Dairesi de aynı görüştedir. Örneğin Daire, görülmekte olan davanın tanığına *“Bizim tarafımıza tanıklık yap, bizim lehimize konuş”* denilmesi,⁹² lehine ifade vermesi halinde ileride bir işi olduğu takdirde yardımcı olunacağını söylenilmesi⁹³ veya *“İfadeni değiştir, bir şey olmaz.”* denilmesi⁹⁴ şeklinde gerçekleşen olaylarda, iltimas derecesini aşmayan etkilemeye yönelik hareketlerin söz konusu olduğuna karar vermiştir.

3. Suçun Manevi Unsuru

Maddenin ilk halinde düzenlenen suçun oluşumu için failin belirli bir amaç ile hareket etmesinin gerekli olup olmadığı hususunda öğretide farklı görüşler bulunmaktaydı. Bir görüş, failin kasten hareket etmesinin yeterli olduğunu ifade etmişti.⁹⁵ CGK’nın da bu yönde bir kararı mevcuttu.⁹⁶ Diğer görüş ise suçun oluşumu için failin madde metninde belirtilen kişilerin lehine veya aleyhine yargılamayı etkilemek amacıyla hareket etmesi gerektiğini belirtmişti.⁹⁷

Maddenin son halinde ise tipikliğin manevi unsuru ile ilgili ibarelere yer verilmiştir. Bundan dolayı suçun oluşabilmesi için failin kanuni tanımında belirtilen amaçlarla hareket etmesi şarttır.⁹⁸ Konuyu etkilemeye yönelik hareketlerin bu amaçlarla gerçekleştirilmemesi halinde suç oluşmayacaktır.⁹⁹ CGK ve 12. Ceza Dairesi de aynı görüştedir. Örneğin CGK, görülmekte olan bir davada sanık müdafisi olarak görev yapan bir avukatı dosyayı takip etmeye devam etmesi hâlinde kendisine ve ailesine zarar vereceğini, duruşma tarihinden sonra sakat bırakacağını, dağa kaldırıp tecavüz ettireceğini, savcılığa şikâyetle bulunması hâlinde adliye koridorunda vurduracağını söyleyen failin kanuni tanımında belirtilen amaçla hareket etmemesi nedeniyle suçun oluşmayacağı sonucuna varmıştır.¹⁰⁰ Daire de, Adıyaman 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 2012/844 esasına kayden görülmekte olan davada tanıklık yapacak olan kişiye mahkemede vereceği ifadenin hazırlanması için mesleki tecrübesine dayalı olarak yardımcı olması ve adı geçen tanığın olaya ilişkin anlatımlarını onun isteğine uygun şekilde yazılı hale getiren failin,¹⁰¹ duruşma sırasında *Gölköy Emniyet Teşkilatı ve Gölköy Cumhuriyet Başsavcılığı paralel devletin içindedir, buna ilişkin kaymakamlığa ve gerekli yerlere gideceğim.”* diyen failin¹⁰² ve temyiz incelemesi yapılacak olan dosya ile ilgili olarak Daire Başkanı olan tanık Mehmet'e hitaben bilgi amaçlı dilekçe gönderen failin¹⁰³ kanuni tanımında belirtilen amaçla hareket etmediğini değerlendirmiş ve bu nedenle suçun oluşmayacağı sonucuna varmıştır.

⁹¹ MALKOÇ, s. 2499.

⁹² Yargıtay 12. CD, E. 2017/1844, K. 2017/8614, T. 08.11.2017 (UYAP).

⁹³ Yargıtay 12. CD, E. 2017/3273, K. 2017/9119, T. 21.11.2017 (UYAP).

⁹⁴ Yargıtay 12. CD, E. 2019/12730, K. 2020/2391, T. 04.03.2020 (UYAP).

⁹⁵ ŞENOL, s. 1136; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8256; MALKOÇ, s. 2499.

⁹⁶ Yargıtay CGK, E. 2007/5MD-70, K. 2007/254, T. 27.11.2007 (UYAP).

⁹⁷ *“Herhangi bir kimsenin leh veya aleyhinde olmayacak şekilde davanın adilane yürütülmesinin veya dosyanın iyi incelenmesinin ifade edilmesinde lehe veya aleyhe olabilecek bir husustan söz etmek mümkün değildir”* görüşü için bkz. GÜNDEL, s. 5214.

⁹⁸ *“Kanun koyucu ifade hürriyetini korumak amacıyla maddenin uygulama alanını daraltmak için böylesi bir düzenleme yapmıştır”* görüşü için bkz. ŞENOL, s. 1137;

⁹⁹ ÜNVER, s. 308; BOSTANCI BOZBAYINDIR, s. 218; PARLAR/ÖZTÜRK, s. 254; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8253.

¹⁰⁰ Yargıtay CGK, E. 2019/12-27, K. 2021/101, T. 11.03.2021 (UYAP).

¹⁰¹ Yargıtay 12. CD, E. 2018/2858, K. 2018/9123, T. 03.10.2018 (UYAP).

¹⁰² Yargıtay 12. CD, E. 2018/7542, K. 2019/4456, T. 03.04.2019 (UYAP).

¹⁰³ Yargıtay 12. CD, E. 2018/7532, K. 2019/4457, T. 03.04.2019 (UYAP).

İnceleme konusu suç, failin kanuni tanımında belirtilen amaçlarla hareket etmesi gerektiğinden ancak doğrudan kast ile işlenebilir.¹⁰⁴ Olası kast veya taksirle işlenemez.¹⁰⁵

Madde metninde yer alan “*hukuka aykırı olarak*” ifadesinin kastın kapsamında olup olmayacağı hususunda ise öğretide farklı görüşler yer almaktadır.¹⁰⁶ Ünver, bu ifadenin eylemin niteliğine ilişkin olduğunu, tipe uygun eylem unsurunun serbest hareketli bir suç olduğunu, yargıyı etkilemeye teşebbüs etmek için her tür hukuka aykırı hareket tarzının bu suç kapsamında olacağını belirtmektedir.¹⁰⁷ Bostancı Bozbayındır’a göre bu ifade fiile ilişkindir ve suçun oluşumu için failin kastının özel olarak hukuka aykırılığı da içermesi gerekir.¹⁰⁸ Apaydın’a göre de bu ibare suçun bağımsız bir unsuru olduğundan failin kastının özel olarak bu unsuru da kapsaması gerekir.¹⁰⁹ Kanaatimizce, bu ifade suçun bütününe yöneliktir ve kanun koyucu bu ifade ile hukuka uygunluk nedenlerine dikkat çekmek istemiştir. Zira suçun oluşumu için kanun koyucu kanuni tanımında ayrıntılı amaçlara zaten yer vermiştir. Bu amaçların yanında kastın hukuka aykırılığı da kapsamı gerektiğini aramak suçun uygulanmasını imkansız hale getirecektir. Bundan dolayı metinde yer alan “*hukuka aykırı olarak*” ibaresinin fiilin bir vasfı veya suçun bağımsız bir unsuru olarak kabul edilmesi ve bu nedenle kastın kapsamına dahil edilmesi isabetli değildir. Suçun oluşumu için failin kanuni tanımında belirtilen amaçlarla hareket etmesi yeterlidir. Failin etkilemeye yönelik fiilinin hukuka aykırı olduğunu ayrıca bilmesi gerekli değildir.

Manevi unsur bakımından inceleme konusu suç ile TCK m. 288’de düzenlenen suç arasındaki farka da değinmekte fayda vardır. Çünkü her iki suç hem korunan hukuki değer hem de unsurlar bakımından birbirine çok benzemektedir. Aslında sorun TCK m. 277’de tanımlanan suçun alenen sözlü veya yazılı açıklamada bulunmak fiili ile işlenmesi halinde yaşanmaktadır. Bu durumda fiilin hangi suçu oluşturduğu önem arz edecektir. Zira yaptırım bakımından her iki suç arasında önemli fark bulunmaktadır. Düşüncemize göre her iki suçu birbirinden ayıracak olan manevi unsurlardır. TCK m. 288’de tanımlanan suç, yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişilerin hukuka aykırı karar vermeleri, işlem tesis etmeleri veya gerçeğe aykırı beyanda bulunmaları amacıyla işlenen bir suçtur. TCK m. 277’de tanımlanan suç ise gerçeğin ortaya çıkarılmasını engellemek veya bir haksızlık oluşturmak amacıyla ve taraflardan birinin lehine veya aleyhine bir karar verilmesi, işlem tesis edilmesi veya beyanda bulunulması için işlenen bir suçtur. Kanaatimizce, her iki suçu birbirinden ayırmak için fail ile davanın tarafları arasındaki ilişkinin irdelenmesi gerekecektir. Failin amacı ancak bu şekilde anlaşılabilir. Failin taraflardan birinin lehine veya aleyhine hareket ettiği ispatlanabiliyorsa alenen sözlü veya yazılı beyanda bulunma fiili, TCK m. 277’de tanımlanan suçu oluşturacaktır. Ancak failin böyle bir amaçla hareket ettiği ispatlanamıyorsa artık fiilin TCK m. 288’de tanımlanan suçu oluşturduğu kabul edilmelidir.

B. Hukuka Aykırılık Unsuru

Suçun oluşabilmesi için fiili hukuka uygun hale getiren, hukuka aykırılığı kaldıran bir sebebin bulunmaması gerekir. TCK’da “*kanun hükmünü yerine getirme*”, “*meşru savunma*”, “*hakkın icrası*” ve “*ilgilinin rızası*” hukuka uygunluk sebepleri olarak düzenlenmiştir. Kanaatimizce, “*kanun hükmünü yerine getirme*”, “*meşru savunma*” ve “*ilgilinin rızası*” sebepleri inceleme konusu

¹⁰⁴ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 53.

¹⁰⁵ PARLAR/ÖZTÜRK, s. 254.

¹⁰⁶ Kanun koyucunun bazı suç tanımlarında hukuka aykırılığa özel olarak işaret ettiği hallerde kastın hukuka aykırılığı kapsayıp kapsamayacağı konusunda görüşler ve açıklamalar için bkz. KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 163-165.

¹⁰⁷ ÜNVER, s. 306.

¹⁰⁸ BOSTANCI BOZBAYINDIR, s. 219.

¹⁰⁹ APAYDIN, s. 60.

bakımından uygulanabilecek sebeplerden değildir. Fakat “*hakkın icrası*” bazı hallerde hukuka uygunluk sebebi olarak karşımıza çıkabilmektedir. Özellikle haber verme hakkı, eleştiri hakkı, iddia ve savunma dokunulmazlığı hakkı kapsamında gerçekleştiren hareketler, dava ile ilgili uzman görüşü şeklindeki bilimsel açıklama ve hukuki mütalaalar hukuka aykırı olmadığından suç da oluşmayacaktır.¹¹⁰

Haber verme hakkı; Kitle iletişimi, internet, basın, radyo, televizyon, sinema filmleri, video ve ses kayıtları gibi araçlardan faydalanarak tutum, düşünce ve bilginin tek veya çok yanlı bir şekilde insan topluluklarına ulaştırılmasıdır.¹¹¹ Bireylerin kitle iletişim araçları ile haberleşmeleri bir özgürlüktür. Anayasa’da da herkesin düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğu, basının hür ve sansür edilemeyeceği güvence altına alınmıştır. Fakat kitle haberleşmesinde sınırsız bir özgürlük alanı bulunmamaktadır. Bu kapsamda suçsuzluk karinesi, soruşturmanın gizliliğinin korunması, adil yargılanma hakkının sağlanması ve yargı organlarının tarafsızlığının etkilenmemesi amaçlarıyla basın veya yayın yoluyla yapılacak düşünce açıklamalarının sınırlandırılması mümkündür.¹¹² Nitekim İHAM kararlarında da kitle haberleşme araçları ile yapılan yayınların yargı organının tarafsızlığını ve otoritesini sarsması, adil yargılanma hakkı ile suçsuzluk karinesini ihlal etmesi halinde ifade özgürlüğünün korumasından yararlanmayacağı ifade edilmiştir.¹¹³ Basın mensuplarının işlenen suçlarla ilgili haberleri basılmış eserlerle veya televizyon, radyo ya da internet yoluyla vermeleri, mahkemelerin yaptığı yargılamalarla ilgili yorum veya eleştiri yazıları yazmaları, kolluk görevlilerinin faaliyetlerini denetleyerek kamuoyuna bilgi sağlayacak paylaşımlar yapmaları basın mensuplarının mesleki görevleri içerisindedir.¹¹⁴ Ancak haber faaliyetleri sırasında kişilerin lekelenmeme haklarının ve adil yargılanma haklarının ihlal edilmemesi için azami özen gösterilmesi gerekmektedir. Yayın faaliyetinde bulunanların, bir suç veya hukuki uyuşmazlıkla ilgili olarak yargılama sürecini olumsuz etkilemesine izin verilmesi mümkün değildir. Basın faaliyetlerinin özgür olması uğrana adaletin tesisi zorunluluğu terk edilemez.¹¹⁵ Çünkü basın mensuplarının özellikle toplumsal infial yaratan suç haberlerini suçsuzluk karinesini yok edecek şekilde haber yaptıkları, verilen haberlerle henüz yargılaması yapılmamış kişinin kamuoyu nezdinde mahkûm edilmesini sağladıkları, yargılama mercilerinin de bu tür yayınların etkisinde kaldıkları bir gerçektir.¹¹⁶

Anayasal hükümler ile koruma altına alınan haber verme hakkının hukuka uygunluk nedeni sayılabilmesi için belirli sınırlar içerisinde kullanılması gerekmektedir.¹¹⁷ Kitle iletişim araçlarıyla yapılan bir yayının hukuka uygun sayılabilmesi için “*kamu yararı*”, “*gerçeklik*”, “*güncellik*”, “*konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık*” ve “*ölçülülük*” koşullarını sağlaması gerekmektedir.¹¹⁸ Nitekim CGK da aynı görüştedir.¹¹⁹ Belirtilen bu şartları taşıyan bir yayın haber

¹¹⁰ ŞAHBAZ, s. 3590; ÜNVER, s. 307; BOSTANCI BOZBAYINDIR, s. 219-220.

¹¹¹ İÇEL Kayıhan/ÜNVER Yener, **Kitle Haberleşme Hukuku**, 8. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2009, s. 10-11.

¹¹² AKKURT Ali, **Basın Özgürlüğünün Kapsamı ve Sınırları**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 212.

¹¹³ ZENGİ Utku Ufuk, **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kitle İletişim Özgürlüğü**, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2014, s. 123.

¹¹⁴ DÖNMEZER Sulhi/BAYRAKTAR Köksal, **Basın Hukuku**, 5. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2013, s. 344.

¹¹⁵ ÇOLAK Nusret İlker, **Kitle İletişim Hukuku**, 1.Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007, s. 78.

¹¹⁶ DÖNMEZER/BAYRAKTAR, s. 343.

¹¹⁷ İÇEL/ÜNVER, s. 309; AYDIN Murat, **TCK’nın Genel Hükümleri Açısından Basın Suçlarında Sorumluluk**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 146.

¹¹⁸ ÇOLAK, s. 173.

verme hakkı kapsamında hukuka uygundur ve bu yayının yapılması TCK m. 277'deki suçu oluşturmaz. 12. Ceza Dairesi de aynı görüştedir. Örneğin Daire, yürütülmekte olan bir soruşturmada şüphelileri tahliye eden hakim ile ilgili olarak gazetede haber hazırlayan gazetecinin davranışını¹²⁰ ve görülmekte olan davanın konusu, tarafları ve duruşmanın seyri ile ilgili haber yapan failin davranışını¹²¹ haber verme hakkı kapsamında değerlendirmiş ve fail hakkında beraat kararı verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Eleştiri hakkı; Kitle iletişim araçlarıyla yapılan ve eleştiri sınırlarını aşmayan düşünce açıklamaları da basın özgürlüğü kapsamında hukuka uygunluk nedeni sayılabilir. Fakat eleştiri sınırını aşan yayınların basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.¹²² Bir yayının eleştiri olarak kabul edilebilmesi için haber verme hakkında belirtilen koşulları sağlaması gerekmektedir.¹²³ Eleştiri amacıyla yapılmayan yayın veya yorumların hukuka uygunluğundan bahsedilemeyecektir. Bu durum inceleme konumuz suç bakımından da geçerlidir. Eleştiri sınırlarını aşan ve kanuni tanımda belirtilen amaçla yapılan yayınlar, TCK m. 277'deki suçu oluşturacaktır.

İddia ve savunma dokunulmazlığı hakkı; 6352 sayılı Kanunu'nun 90. maddesinin gerekçesinde ifade edildiği üzere suçun oluşabilmesi için etkilemeye yönelik davranışın hukuka aykırı olması gerekmektedir. Görülmekte olan davanın tarafı olan kişilerin taşıdıkları sıfatın gereği olarak hukuken kendilerine tanınan bir takım haklar bulunmaktadır. İddia ve savunma dokunulmazlığı hakkı da bu haklardan biridir. Failin davanın tarafı olması ve bu hak kapsamında bazı hareketlerde bulunması, hukuka uygun olduğundan inceleme konusu suç da oluşmayacaktır. CGK ve 12. Ceza Dairesi de aynı görüştedir. Örneğin CGK, kendisini de etkileyebilecek bir konuda yargı makamlarına yazılı beyanda bulunan failin davranışını savunma hakkı çerçevesinde değerlendirilmiş ve suçun oluşmayacağı sonucuna varmıştır.¹²⁴ Daire de, kendisine ait şirket ile ilgili görülmekte olan davanın hakimi olarak görev yapan hakime ihtarname çeken failin davranışını iddia ve savunma dokunulmazlığı¹²⁵ ve kendisinin de davacı olduğu dava dosyasında alınan ara karar gereğince 11.10.2013 günü yapılmakta olan keşif esnasında, mahalli bilirkişilere yönelik "Yalan söylüyorsunuz, yalancısınız" şeklinde sözler söyleyen failin davranışını iddia ve savunma dokunulmazlığı¹²⁶ kapsamında değerlendirilmiştir.

119 "...Haber verme hakkının hukuka uygun bir biçimde kullanılabilmesi için gereken ölçütler dört başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; 1- Haber gerçek olmalı, 2- Haber güncel olmalı, 3- Haberin verilmesinde kamu yararı bulunmalı, 4- Haberin verilmiş biçimi ile özü arasında düşünsel bir bağ bulunmalıdır..." (Yargıtay CGK, E. 2007/28, K. 2007/34, T. 13.02.2007 (UYAP)).

120 Yargıtay 12. CD, E. 2013/23972, K. 2014/14719, T. 16.06.2014 (UYAP).

121 Yargıtay 12. CD, E. 2017/3066, K. 2017/8616, T. 08.11.2017 (UYAP).

122 "Sanığıncom isimli internet sitesinde haber muhabiri olarak çalıştığı, olay tarihinde katılanlar hakkında "işte yeni yolsuzluk soruşturması: Başbakan Erdoğan, Yargıtay, Danıştay üyeleri, iş adamları, millet vekilleri, üst düzey bürokratlar... Aralarında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Yargıtay, Danıştay üyeleri, iş adamları, millet vekilleri, üst düzey bürokratların adının geçtiği, yeni bir yolsuzluk soruşturması ortaya çıktı." başlığı altında " Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve üye olmak, rüşvet vermek, almak ve aracı olmak, adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs etmek, suçlarıyla suçlanıyorlar" şeklinde haber metni hazırlayıp internet ortamında sunarak katılanların açıkça onur, şeref, ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil ve olgu isnadında bulunmak suretiyle haber yapılan olayda; sanığın katılanlara yönelik eyleminin eleştiri boyutunu aşarak ilgili kişilerin kamuoyundaki güvenini sarsacak nitelikte olduğu bu sebeple sanığın eyleminin 5187 sayılı Basın Kanununun 3. maddesinde açıklanan basın özgürlüğü kapsamı dışına çıkarak hakaret suçunu oluşturduğu sabit olmasına rağmen..." (Yargıtay 8. CD, E. 2015/135, K. 2017/11414, T. 16.10.2017 (UYAP)).

123 ÇETİN Erol, **Son Değişikliklerle Basın Hukuku**, 5. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2014, s. 297.

124 Yargıtay CGK, E. 2008/4. MD-178, K. 2009/159, T. 16.06.2009 (UYAP).

125 Yargıtay 12. CD, E. 2017/3153, K. 2017/7635, T. 18.10.2017 (UYAP).

126 Yargıtay 12. CD, E. 2020/10516, K. 2022/4813, T. 15.06.2022 (UYAP).

Ancak Daire, davanın tarafı olan kişilerin hukuka aykırı yöntemlerle elde ettikleri delilleri lehine karar verilmesi için dava dosyasına sunmalarını, iddia ve savunma dokunulmazlığı kapsamında değerlendirmemiştir.¹²⁷

III. KUSURLULUK

Suçun tipiklik ve hukuka aykırılık unsurlarının oluşması failin cezalandırılabilmesi için yeterli değildir. Failin işlenen suçtan dolayı cezalandırılabilmesi için kusurlu olması da şarttır. TCK'da kusurluluğu azaltan veya ortadan kaldıran hallere yer verilmiştir. Bu hallerden hangilerinin inceleme konusu suç bakımından uygulanabileceğinin de tespit edilmesi gerekmektedir. Kanaatimizce, kusurluluğu etkileyen hukuka uygunluk nedenlerinde sınırın aşılması (TCK m. 27/1), yaş küçüklüğü (TCK m. 31), akıl hastalığı (TCK m. 32), sağır-dilsizlik (TCK m. 33), geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma (TCK m. 34), cebir veya tehdit dolayısıyla kişinin irade yeteneğinin etkilenmesi (TCK m. 28), bağlayıcı emrin yerine getirilmesi (TCK m. 24/2-4), kusurluluğu etkileyen nedenlerin maddi şartlarında hata (TCK m. 30/3) ve haksızlık yanlılığı (TCK m. 30/4) hükümleri, inceleme konusu suç bakımından da uygulanabilir. Fakat suçun mahiyeti gereği haksız tahrik (TCK m. 29), zorunluluk hali (TCK m. 25/2) ve meşru savunmada sınırın aşılması (TCK m. 27/2) hükümlerinin uygulanabilmesi mümkün değildir.

IV. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜM ŞEKİLLERİ

A. Teşebbüs

TCK'da sırf hareket suçu olarak düzenlenen suçlara kural olarak teşebbüs mümkün değildir. Bu tip suçlarda ancak hareketler parçalara ayrılabilirse teşebbüs mümkündür.¹²⁸ Kanun koyucu bazı suçları ise kalkışma suçu olarak düzenlemiştir. Kalkışma suçları bakımından hareketlerin parçalara ayrılması ya da ayrılmaması cezalandırma açısından önemli değildir. Bu tür suçlarda elverişli hareketlerin doğrudan doğruya icra edilmesi ile suç tamamlanmış suç gibi cezalandırılmaktadır. İnceleme konusu suçu da etkilemeye teşebbüs edilmesi ile oluşan bir suçtur. Etkilemeye yönelik davranış nedeni ile yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişilerin herhangi bir karar vermeleri, işlem tesis etmeleri veya beyanda bulunmaları gerekmemektedir. Bu haliyle suç, sırf hareket suçu ve kalkışma suçu niteliklerine sahiptir. Etkilemeye teşebbüs sayılabilecek elverişli fiillerin doğrudan doğruya icraya başlanması ile suç tamamlanmış suç gibi cezalandırılacaktır. Bu nedenle suça teşebbüs (TCK m. 35) ve gönüllü vazgeçme (TCK m. 36) hükümlerinin bu suç bakımından uygulanamayacağı kabul edilmelidir.¹²⁹

İnceleme konusu suçun basılmış bir eser veya internet haber sitesi aracılığıyla işlenmesi de mümkündür. Bu nedenle teşebbüs bakımından Basın Kanunu m. 11/1'de düzenlenen hükme

¹²⁷ “ Sanık A...’in, kendisinin “katılan” sıfatını taşıdığı ve damadının 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanuna aykırılık, tehdit ile hakaret suçlarından yargılandığı O.. 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 2.../2.. esasına kayıtlı dava dosyasına sunmak için, damadı yönünden suçlamalarla ilgili ikrar içeren bir dilekçe hazırlayıp, sahte olduğu kriminal raporu ile belirlenen özel nitelikteki bu belgeyi, damadının ceza almasını sağlamak amacıyla, 22.06.2009 hâkim havale tarihli dilekçesinin ekinde, sanki damadının postayla tarafına gönderdiği bir mektupmuş gibi mahkemeye ibraz ederek, yargı görevi yapan mahkeme hâkimini etkilemeye teşebbüs etmesi biçiminde sübut bulan eyleminin TCK’nın 277/1-2. madde ve fıkralarındaki yargı görevi yapma, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçunu oluşturduğuna dair yerel mahkemenin kabulünde dosya kapsamına göre bir isabetsizlik görülmemiştir.” (Yargıtay 12. CD, E. 2019/4252, K. 2019/9049, T. 18.09.2019, (UYAP)).

¹²⁸ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 465.

¹²⁹ ŞENOL, s. 1141.

de değinmek gerekmektedir. Zira Basın Kanunu m. 11/1'de, basılmış bir eser veya internet haber sitesi aracılığıyla işlenen suçun *yayın anında oluşacağı* ifade edilmiştir. Bu hükümden dolayı bu şekilde işlenen suçlara teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür.¹³⁰ Kanımızca yayım, sadece bir suça basılmış eserler veya internet haber siteleri yoluyla işlenmiş suç olma niteliği kazandırmakta ve Basın Kanunu'nda bu niteliğe bağlanan hukuki sonuçların doğmasını sağlamaktadır. Yayımın, işlenen suçun teşebbüse elverişliliğine bir etkisi yoktur. Örneğin bir eserin yazılıp basılması fakat yayımlanmaması halinde de TCK m. 277'de tanımlanan suç oluşabilir. Bu durumda sadece hak düşürücü sürelerin uygulanmaması, sorumlu müdürün sorumluluğuna gidilememesi gibi Basın Kanunu'nda bu niteliğe bağlanan hukuki sonuçlar doğmayacaktır.

B. İştirak

İnceleme konusu suç, herkes tarafından işlenebilen bir suçtur. Herkesin bu suça fail, müşterek fail, azmettiren ve yardım eden olarak katılması mümkündür. TCK'nın faillik, azmettirme, yardım etme ve bağlılık kuralına ilişkin hükümleri bu suç bakımından da uygulanabilecektir.

TCK m. 277'de tanımlanan suçun süreli veya süresiz yayınlar yoluyla da işlenebilmesi mümkün olduğundan iştirak bakımından Basın Kanunu m. 11'de düzenlenen hükümlerin de göz önüne alınması gerekir. Çünkü Basın Kanunu m. 11'de süreli veya süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlar bakımından TCK'nın genel hükümlerinden farklı bir sorumluluk hali düzenlenmiştir. Basın Kanunu m. 11/2'de, süreli veya süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibinin sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Ancak m. 11/3 ve 11/4'te bazı hallerde eser sahibi dışındaki kişilerin sorumluluğu ile ilgili özel düzenlemeler mevcuttur.¹³¹ Basın Kanunu m. 11/3'te süreli yayınlar, m. 11/4'te ise süresiz yayınlar bakımından sorumluluk halleri düzenlenmiştir.

C. İçtima

1. Genel İçtima Hükümleri

Yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçu bileşik suç mahiyetinde düzenlenmiş suçlardan olmadığından TCK m. 42'de düzenlenen hükmün uygulanabilmesi mümkün değildir.

Aynı suç işleme kararı kapsamında yargı görevi yapana, bilirkişiyi veya tanığa karşı farklı tarihlerde etkilemeye yönelik hareketlerde bulunulması halinde, TCK m. 43/1'de öngörülen zincirleme suç hükmü uygulanabilir. Örneğin, failin lehine karar vermesi için hakimi etkilemeye karar vermesi ve bu karar çerçevesinde farklı tarihlerde davaya bakan hakime birden fazla kez baskı yapması veya tehdit etmesi hallerinde zincirleme suç hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Failin aynı suç işleme karar kapsamında bir gün davaya bakan hakimi, diğer gün ise davanın tanığını etkilemeye çalışması halinde de zincirleme suç hükmü uygulanmalıdır. Örneğin, failin davanın lehine sonuçlanması için dava ile ilgili kişileri etkilemeye karar vermesi ve bu karar kapsamında bir gün davada tanıklık yapacak kişiye şantajda bulunması, ertesi gün ise bilirkişiyi tehdit etmesi şeklinde gerçekleşen olaylarda, fail hakkında zincirleme suç hükümleri uygulanarak bir kez ceza verilmelidir. Aynı suç işleme kararı kapsamında yapılmayan etkilemeye yönelik hareketler ise ayrı ayrı suç oluşturacaktır. Örneğin failin davaya bakan hakimi

¹³⁰ Öğretide ileri sürülen görüşler için bkz. ÇETİN, s. 89-90.

¹³¹ Bu düzenlemelerin cezaların şahsiliği ilkesine aykırı olduğu görüşü için bkz. AYDIN, s. 117-118.

tehdit etmesi ve bu olay nedeni ile hakkında iddianame tanzim edilmesinden sonra bu kez de davanın tanığına baskı yapması halinde, aynı suç işleme kararından bahsedilemeyeceğinden fail hakkında iki ayrı suçtan dolayı hüküm kurulmalıdır.

Kanımızca, TCK m. 43/2’de öngörülen ve öğretide aynı neviden fikri içtima denilen hüküm, mağduru toplumu oluşturan herkes olduğundan inceleme konusu suç bakımından uygulanamaz. Tek bir fiille hem görülmekte olan davada yargı görevi yapan kişiyi hem de bilirkişilik veya tanıklık yapan kişiyi etkilemeye teşebbüs edilmesi halinde ise tek bir suçun olduğu kabul edilmelidir. Örneğin failin duruşma esnasında hem davaya bakan hakimi hem de duruşmaya katılan Cumhuriyet savcısını, bilirkişiyi veya tanığı tehdit etmesi halinde, fail hakkında TCK m. 61 gereği alt sınırdan uzaklaşarak sadece bir suçtan hüküm kurulmalıdır.

TCK m. 44’te öngörülen ve farklı neviden fikri içtima olarak adlandırılan hükmün inceleme konusu suç bakımından da uygulanabilmesi mümkündür. Fakat 6352 sayılı Kanun ile fikri içtimanın özel bir şekli maddeye eklenmiş olduğundan artık m. 44 değil, bu hüküm uygulama alanı bulacaktır.

2. Özel Fikri İçtima Hükümü

a. Hükümün Hukuki Niteliği

Madde gerekçesinde, ikinci fıkrada yer alan hükmün özel bir farklı neviden fikri içtima hükmü olduğu açıkça ifade edilmiştir.¹³² Ancak hukuki nitelik hususunda öğretide iki farklı görüş bulunmaktadır. Bir görüşe göre bu hüküm, cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli bir haldir.¹³³ Diğer görüş ise burada özel bir fikri içtima hükmünün düzenlendiğini savunmaktadır.¹³⁴

Öğretide fikri içtimanın çeşitli şekillerde tanımı yapılmıştır. Özen’e göre fikri içtima, bir fiil ile kanunun birden çok ve farklı hükümlerinin ihlal edilmesi ve faile en ağır cezanın verilmesidir.¹³⁵ Göktürk’e göre fikri içtima, tek fiilde birden fazla suçun birleşmesi; tek ve aynı fiil ile aynı suçun birden fazla yahut birden fazla farklı suçun işlenmesidir. Suçların aynı olması halinde, aynı neviden fikri içtima; farklı olması halinde ise, farklı neviden fikri içtima söz konusudur.¹³⁶ Koca/Üzülmez’e göre fikri içtima, failin aynı fiille farklı suçları veya aynı suçu birden fazla kez işlemesidir.¹³⁷ Akbulut’a göre fikri içtimada bir fiille birden çok suçun işlenmesi söz konusudur. Bir fiille aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda aynı neviden fikri içtima, bir fiille farklı suçların işlenmesi halinde ise farklı neviden fikri içtima vardır.¹³⁸ Özgenç’e göre bir fiille aynı suçun birden fazla kişiye karşı işlenmesine aynı neviden fikri içtima,¹³⁹ bir fiille

¹³² 6352 sayılı Kanun’un 90. maddesine ilişkin gerekçe için bkz. Mevzuat Bilgi Sistemi (tbmm.gov.tr), ET. 16.11.2024.

¹³³ ŞENOL, s. 1136.

¹³⁴ Aynı görüşte bkz. BOSTANCI BOZBAYINDIR, s. 220; PARLAR/ÖZTÜRK, s. 255; ŞAHBAZ, s. 3592; APAYDIN, s. 69; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8259; ARTUÇ, s. 1146; Ünver’e göre maddenin ikinci fıkrasında, teorik anlamda fikri içtima kurumunu TCK’nın genel hükümler bölümündeki hükmünden (m. 44) çok daha yerinde ve amacına uygun bir biçimde düzenlemiştir (ÜNVER, s. 312).

¹³⁵ ÖZEN Mustafa, “Ceza Hukukunda Fikri İçtima”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 73, 2007, s.135.

¹³⁶ GÖKTÜRK Neslihan, “Türk Hukuku’nda Suçların İçtimai”, *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, C. 2, S. 1-2, 2014, s. 44.

¹³⁷ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 530.

¹³⁸ AKBULUT, s. 798.

¹³⁹ ÖZGENÇ, s. 628.

kanunda tanımlanan birden fazla farklı suçun işlenmesine ise farklı neviden fikri içtima denir.¹⁴⁰ *Hakeri'*ye göre fikri içtima, bir fiille birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet vermedir.¹⁴¹ *Özbek vd.'*ye göre tek bir fiille birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet verilmesine fikri içtima denilmektedir.¹⁴² *Soyaslan'*a göre eğer fiil tek, buna karşılık hukuki zarar birden fazla ise fikri içtima söz konusu olur.¹⁴³ *Hafizoğulları/Özen'e* göre tek bir fiil ile ceza kanunun aynı anda birden çok hükmünün ihlal edilmesi, ancak bunlardan sadece en ağır olandan ceza verilmesine fikri içtima denir.¹⁴⁴ *Artuk/Gökcen/Yenidünya'*ya göre bir fiille aynı suçun birden fazla kişiye karşı işlenmesine aynı neviden fikri içtima,¹⁴⁵ bir fiille kanunda tanımlanan birden fazla suçun işlenmesine ise farklı neviden fikri içtima denilmektedir.¹⁴⁶ *Öztürk/Ertem'e* göre fikri içtima, tek bir fiil ile birden fazla farklı suçun işlenmesi halidir.¹⁴⁷ *Demirbaş'a* göre fikri içtima, bir fiille birden fazla suçun birleşmesidir. Tek ve aynı fiil ile aynı suçun birden fazla işlenmesine aynı neviden fikri içtima, birden çok farklı suçun işlenmesine ise farklı neviden fikri içtima adı verilmektedir.¹⁴⁸ *Toroslu/Toroslu'*ya göre bir fiille kanunun birden çok hükmünün ihlal edilmesine fikri içtima denir.¹⁴⁹ *Centel/Zafer/Çakmut'a* göre fikri içtima veya düşünsel birleşme, işlenen bir fiil ile yasanın çeşitli maddelerinin ihlal edilmesidir.¹⁵⁰ *Şan'a* göre ise failin bir fiille birden fazla suç işlemiş olmasına fikri içtima adı verilmektedir.¹⁵¹

Öğretide nitelikli hal veya unsurların da değişik şekillerde tanımları yapılmıştır. *İçel'e* göre suçun temel şekline nazaran cezanın artırılmasını ve azaltılmasını sonuçlayan unsurlara nitelikli unsurlar denir.¹⁵² *Hakeri'*ye göre nitelikli haller, suçun varlığı için bulunmaları zorunlu olan kurucu unsurlara eklenen ve suçun daha ağır veya daha hafif sayılmasını ve bunun sonucu olarak da temel cezanın artırılıp indirilmesini gerektiren fakat bulunmamaları halinde suçun varlığına zarar vermeyen ve bulundukları zaman da suçun hukuki vasfının değişmesine yol açmayan sebeplerdir.¹⁵³ Suça tesir eden haller terimini kullanan *Soyaslan'a* göre nitelikli unsurlar, suçun varlığından bağımsız olarak bir suçun daha ağır veya daha hafif sayılmasını, dolayısıyla cezanın artırılması veya azaltılmasını gerektiren hallerdir.¹⁵⁴ *Centel/Zafer/Çakmut'a* göre bulunmamaları halinde suçun varlığına zarar vermeyen, suçun varlığı için bulunmaları zorunlu olan kurucu unsurlara eklenerek cezanın indirilmesini veya artırılmasını sağlayan sebeplerdir.¹⁵⁵ *Koca/Üzülmez'e* göre nitelikli unsurlar, kanun koyucu tarafından haksızlık içeriğini etkilediği kabul edilen ve suçun temel şekline eklenerek cezanın artırılmasını veya indirilmesini sağlayan hallerdir.¹⁵⁶ *Akbulut'a* göre nitelikli unsurlar, suçun temel şeklinin yanında daha ağır veya daha

¹⁴⁰ ÖZGENÇ, s. 639.

¹⁴¹ HAKERİ, s. 627.

¹⁴² ÖZBEK vd. s. 606.

¹⁴³ SOYASLAN, s. 275.

¹⁴⁴ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 358.

¹⁴⁵ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 91.

¹⁴⁶ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 92.

¹⁴⁷ ÖZTÜRK/ERDEM, s. 353.

¹⁴⁸ DEMİRBAŞ Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 544.

¹⁴⁹ TOROSLU/TOROSLU, s. 367.

¹⁵⁰ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 478.

¹⁵¹ ŞAN Sedat, "Türk Ceza Hukukunda Fikri İçtima", **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 9, S. 98, 2014, s. 85.

¹⁵² İÇEL, s. 294.

¹⁵³ HAKERİ, s. 143.

¹⁵⁴ SOYASLAN, s. 472.

¹⁵⁵ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 581.

¹⁵⁶ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 139, 140.

az ceza verilmesini gerektiren ve tipikliğin maddi unsurları içerisinde yer alan unsurlardır¹⁵⁷. Özgenç, suçun temel şekline kıyasla faile verilecek cezanın artırılmasını veya azaltılmasını gerektiren unsurları nitelikli unsurlar olarak kabul etmektedir¹⁵⁸. Suça etki eden neden terimini tercih eden *Toroslu/Toroslu*'ya göre nitelikli unsurlar, tipik kurucu unsurları yönünden suçun yapısını değiştirmeyen, sadece suçun daha ağır veya hafif hale gelmesi sonucunu doğuran nedenlerdir¹⁵⁹. *Artuk/Gökçen/Yenidünya*'ya göre ise nitelikli haller, suçun temel şekline eklenerek suçun daha ağır veya daha hafif sayılmasını sonuçlayan ve bundan dolayı cezanın artırılması veya eksiltilmesini gerektiren hallerdir¹⁶⁰.

6352 sayılı Kanun'un 90. maddesine ilişkin gerekçede, inceleme konusu suçun işlenmesi sırasında görülmekte olan davada yargı görevi, bilirkişilik veya tanıklık yapan kişilere yönelik tehdit ve cebir gibi suçların da işlenebilmesi ihtimali nedeniyle bu şekilde bir düzenleme yapıldığı ifade edilmiştir.¹⁶¹ Hükmün konuluş nedeni, fikri içtima tanımları ve nitelikli hal kavramı göz önüne alındığında, kanımızca ikinci fıkra da yer alan hükmün nitelikli hal olduğu görüşü isabetli değildir. Zira burada suçun fiil unsuruna veya diğer unsurlara eklenen yeni bir hal söz konusu değildir. Fiilin işleniş şeklinde, fiilin gerçekleştirildiği yer veya zamanda da herhangi bir farklılık yaratılmamıştır. Sadece inceleme konusu suçu oluşturan fiilin aynı zamanda başka bir suça da vücut vermesi halinde, faile verilecek cezanın artırılmasına neden olan bir düzenleme söz konusudur. Bu fiilin başka bir suçu da sebebiyet vermesi, suçun temel şekline eklenen, haksızlık içeriğini etkileyen bir unsur değil, içtima ile ilgili bir konudur. Madde gerekçesinde hükmün konuluş nedeni ve niteliğinin belirtilmiş olması, metinde genel fikri içtima hükmüne atıf yapılması ve fiil unsuruna eklenen yeni bir halin söz konusu olmaması göz önüne alındığında, ikinci fıkra da düzenlenen hükmün özel bir farklı neviden fikri içtima hükmü olduğu kabul edilmelidir. Bu hükmün m. 44'te düzenlenen hükmünden tek farkı ise faile verilecek olan cezanın yarısına kadar artırılmasıdır.

b. Hükmün Uygulanabilme Şartları

TCK'nın genel hükümler kitabının 44. maddesinde düzenlenen ve tüm suçlar bakımından uygulanabilen farklı neviden fikri içtimadan bahsedilebilmesinin ilk şartı, *tek bir fiilin bulunması*dır.¹⁶² Birden fazla fiilin varlığı halinde fikri içtimadan söz edilemez. Fakat öğretilde, fiil kelimesinden ve tekliğinden neyin anlaşılması gerektiği hususunda görüş ayrılığı bulunmaktadır. Bir görüşe göre fiil kelimesi, hareket ve bu hareketin doğurduğu netice ile bu iki unsur arasındaki nedensellik bağının toplamından oluşur ve fiilin tekliğinden anlaşılması gereken neticenin tekliğidir.¹⁶³ Diğer görüş ise fiil kelimesinden ve tekliğinden hareketin

¹⁵⁷ AKBULUT, s. 389.

¹⁵⁸ ÖZGENÇ, s. 226.

¹⁵⁹ TOROSLU/TOROSLU, s. 278.

¹⁶⁰ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 28.

¹⁶¹ 6352 sayılı Kanun'un 90. maddesine ilişkin gerekçe için bkz. Mevzuat Bilgi Sistemi (tbmm.gov.tr), Erişim Tarihi: 16.11.2024.

¹⁶² ÖZGENÇ, s. 639; HAKERİ, s. 630; ÖZBEK vd., s. 608; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 354; TOROSLU/TOROSLU, s. 367; AKBULUT, s. 799; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 533; İÇEL, s. 564; DEMİRBAŞ, s. 545; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 478; SOYASLAN, s. 275; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 358; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 92; KOCA Mahmut, "Fikri İçtima", *Ceza Hukuku Dergisi*, C. 2, S. 4, 2007, s. 201; Şan, s. 85-87; TEKİN Nurullah, "Fikri İçtima Kavramı ve Bunun Uygulamaya Yansımaları", *Ceza Hukuku Dergisi*, C. 5, S. 13, 2010, s. 170-172.

¹⁶³ Neticenin tekliği görüşü için bkz. ÖZEN, s. 138-140; HAKERİ, s. 631; TOROSLU/TOROSLU, s. 368; İÇEL, s. 564; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 480; SOYASLAN, s. 276; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 359.

tekliliğinin anlaşılması gerektiğini savunmaktadır.¹⁶⁴ Kanaatimizce, 5237 sayılı TCK sisteminde fiilden kastedilen harekettir. Bundan dolayı fikri içtimadan bahsedilebilmesi için hareketin tek olması gerekmektedir. Ancak hareketin tekliliğinden de anlaşılması gereken hukuki anlamda hareketin tek olmasıdır. Failin fiili gerçekleştirmek için birden fazla bedeni davranışta bulunması söz konusu olsa da, bu davranışların hukuki anlamda teklik oluşturup oluşturmadığı önemlidir.¹⁶⁵ Fikri içtima için işlenen farklı suçların icra hareketlerinin kısmen veya tamamen aynı olması mümkündür.¹⁶⁶ Ayrıca farklı suçların biri sırf hareket suçu, diğeri neticeli suç da olabilir.¹⁶⁷ Yine suçlardan biri teşebbüs aşamasında kalmış, diğeri tamamlanmış da olabilir.¹⁶⁸

Farklı neviden fikri içtima hükmünün uygulanabilmesinin ikinci şartı, *işlenen tek fiilin birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet vermesidir*.¹⁶⁹ Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılmaktadır (TCK m. 43/1-3.cümle). Bu nedenle farklı suçlar, bir suçun temel ve nitelikli şekilleri dışında kalan suçlardır.¹⁷⁰ Farklı suçlar aynı kanunda düzenlenebileceği gibi, farklı kanunlarda da yaptırım altına alınmış olabilir. Failin gerçekleştirdiği tek fiilin farklı bir suça vücut vermemesi, tek fiil ile aynı suçun işlenmesi veya fiilin sebebiyet verdiği ihlalin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması hallerinde, farklı neviden fikri içtimadan bahsedilemeyecektir. Ayrıca işlenen farklı suçların maddi, manevi ve hukuka aykırılık unsurlarının somut olayda gerçekleşmiş olması da farklı neviden fikri içtima hükmünün uygulanabilmesi için gereken şartlardandır.¹⁷¹ İşlenen fiilin tipe uygun olmaması veya hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir sebebin varlığı halinde suçun oluşumundan bahsedilemeyeceğinden fikri içtimadan da söz edilemeyecektir.

Farklı neviden fikri içtimadan söz edilebilmesi için gerekli üçüncü ve son şart ise *işlenen suçların başlı başına cezalandırılabilmesi ve her suçun kovuşturma şartlarının gerçekleşmesidir*.¹⁷² Failin gerçekleştirdiği fiilin neden olduğu farklı suçlardan birinin kovuşturma şartlarının gerçekleşmemesi veya başka bir nedenle failin suçlardan biri bakımından cezalandırılamaması hallerinde fikri içtimadan da bahsedilemeyecektir. Örneğin farklı suçlardan birinin şikayete tabi olması ancak şikayet koşulunun yerine getirilmemesi veya farklı suçlardan birinin affa uğramış olması gibi hallerde fikri içtimadan söz etmek mümkün olmayacaktır.

Kanaatimizce, tüm suçlar bakımından geçerli olan bu şartlar özel olarak düzenlenen fikri içtima hükümleri için de geçerlidir. Bundan dolayı m. 277/2'de düzenlenen hükmün uygulanabilmesinin üç şartı bulunmaktadır: 1-Failin işlediği fiilin m. 277/1'de tanımlanan suçu oluşturması, 2-İşlenen fiilin kanunda tanımlanan farklı bir suçu da oluşturması ve 3-İşlenen suçların başlı başına cezalandırılabilmesi ve her suçun kovuşturma şartlarının gerçekleşmesi.

¹⁶⁴ Hareketin tekliliği görüşü için bkz. ÖZBEK vd., s. 610; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 354; AKBULUT, s. 799; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 533; DEMİRBAŞ, s. 545; GÖKTÜRK, s. 40; KOCA, s. 202.

¹⁶⁵ GÖKTÜRK, s. 41.

¹⁶⁶ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 534-537; AKBULUT, s. 800-804; İcra hareketlerinin kısmi ayniyeti halinde fikri içtimadan bahsedilemeyeceği görüşü için bkz. İÇEL, s. 569; GÖKTÜRK, s. 49.

¹⁶⁷ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 534.

¹⁶⁸ HAKERİ, s. 637; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 535.

¹⁶⁹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 92; SOYASLAN, s. 276; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 482; DEMİRBAŞ, s. 549; İÇEL, s. 573; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 537; AKBULUT, s. 807; TOROSLU/TOROSLU, s. 369; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 354; ÖZBEK vd., s. 613; HAKERİ, s. 628; ÖZGENÇ, s. 639; KOCA, s. 214; GÖKTÜRK, s. 49; ÖZEN, s. 140; ŞAN, s. 87; TEKİN, s.173.

¹⁷⁰ CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 482; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 538; AKBULUT, s. 805; ÖZBEK vd., s. 613; HAKERİ, s. 629; KOCA, s. 214; GÖKTÜRK, s. 50.

¹⁷¹ İÇEL, s. 570; KOCA, 217; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 544.

¹⁷² İÇEL, s. 571; KOCA, 2017-218; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 544-545; ŞAN, s. 89; TEKİN, s. 177.

aa. İşlenen Fiilin m. 277/1'de Tanımlanan Suçu Oluşturması

İkinci fıkrada düzenlenen özel farklı neviden fikri içtima hükmünün uygulanabilmesi için öncelikle failin işlediği fiilin inceleme konusu suçu oluşturması gerekmektedir. Bu suçun maddi, manevi ve hukuka aykırılık unsurlarının somut olayda gerçekleşmiş olması, ikinci fıkranın uygulanabilmesi için şarttır. Bu unsurların oluşmaması halinde fikri içtimadan da söz edilemeyecektir.

bb. İşlenen Fiilin Farklı Bir Suçu da Oluşturması

İşlenen fiilin inceleme konusu suçu oluşturması, ikinci fıkrada düzenlenen hükmün uygulanabilmesi için tek başına yeterli değildir. Özel farklı neviden fikri içtimadan bahsedilebilmesi için kişinin işlediği fiilin mutlaka başka bir suçu da oluşturması gerekmektedir. Örneğin, kasten yaralama suçundan dolayı görülmekte olan davada tanıklık yapacak olan kişiye aleyhine verdiği kolluk ifadesini mahkemede değiştirmesi için ricada bulunan fail, hem yalan tanıklık suçuna azmettirme hem de m. 277/1'de tanımlanan suçu işlemiştir.¹⁷³ Yine görülen davanın duruşma gününde adliye dışında bekleyen tanık Mehmet'e *"....Onların hepsi yalan söylüyor, onlar zaten dayağı yiyecekler, aralarında sen de yanma, ifadeni değiştir, kurtul..."* şeklinde sözler söyleyen fail de hem yalan tanıklık suçuna azmettirme hem de m. 277'de tanımlanan suçu işlemiştir.¹⁷⁴ Görülmekte olan tazminat davasında tanık olarak bildirilen tanık Bahri'ye *"Ben otobüsçü Turan'ım, benim davamda şahit olmayacaksın, olursan seni vururum, ben 4 yıl içeride yattım, davada şahit olursan seni vururum, ablanı ve kardeşini tanıyorum, yerlerini biliyorum, ablanı ve kardeşini vururum!"* diyen fail ise hem tehdit hem de m. 277'de tanımlanan suçu işlemiştir.¹⁷⁵

İşlenen fiilin sebebiyet verdiği başka suç, neticeli bir suç olabileceği gibi sırf hareket suçu da olabilir. Başka suçun teşebbüse elverişli suçlardan olması halinde, bu suçun teşebbüs aşamasında kalması da mümkündür. Önemli olan somut olayda başka suçun maddi, manevi ve hukuka aykırılık olmak üzere tüm unsurlarının gerçekleşmiş olmasıdır. Kanuni tanımında yer alan unsurlarda herhangi bir eksiklik bulunması halinde başka suç oluşmayacağından fikri içtimadan da bahsedilemeyecektir. Yine işlenen fiilin başka bir suçu oluşturduğu hususunda şüphe bulunması halinde de ikinci fıkra hükmü uygulanamayacaktır. 12. Ceza Dairesi de aynı görüştedir. Örneğin Daire, Nazilli 3. Asliye Ceza Mahkemesinde görülmekte olan ceza davasında tanıklık yapacak olan tanık Gönül'ü ayrıca tehdit ettiği sabit olmayan fail¹⁷⁶ ile görülmekte olan davada tanıklık yapacak olan tanıklar Arif ve Durmuş Ali'yi ayrıca tehdit ettiği hususunda şüphe bulunan fail¹⁷⁷ hakkında ikinci fıkra hükmü uygulanarak fazla ceza tayin edilmesini hukuka aykırı bulmuştur.

cc. Suçların Her Birinin Başlı Başına Cezalandırılabilmesi ve Kovuşturma Şartlarının Gerçekleşmesi

TCK m. 277/2'de öngörülen hükmün uygulanabilmesi için fiilin neden olduğu her iki suçun kovuşturma şartlarının gerçekleşmesi ve başlı başına cezalandırılabilmesi de gerekmektedir. Zira suçun tüm unsurları tamamlanmasına rağmen kovuşturma şartlarının (izin, talep, karar, şikayet, önödeme, uzlaşma, zamanaşımı, af gibi) gerçekleşmediği veya kişinin cezalandırılmadığı (kusur yeteneğinin bulunmaması, şahsi cezasızlık sebebi gibi) haller söz konusu olabilmektedir. Örneğin, Edremit Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülmekte olan davaya

¹⁷³ Yargıtay 12. CD, E. 2017/1833, K. 2017/7745, T. 23.10.2017 (UYAP).

¹⁷⁴ Yargıtay 12. CD, E. 2017/3235, K. 2017/8220, T. 01.11.2017 (UYAP).

¹⁷⁵ Yargıtay 12. CD, E. 2017/3237, K. 2017/8877, T. 15.11.2017 (UYAP).

¹⁷⁶ Yargıtay 12. CD, E. 2020/3225, K. 2022/4599, T. 08.06.2022 (UYAP).

¹⁷⁷ Yargıtay 12. CD, E. 2020/11099, K. 2022/5265, T. 29.06.2022 (UYAP).

bakan hakim A'ya lehine karar vermesi için "seninle sonra görüşeceğiz" diyen fail B, hem basit tehdit suçunu hem de m. 277/1'de tanımlanan suçu işlemiştir. Fakat basit tehdit suçu şikayete tabi olan bir suçtur ve mağdurun şikayetçi olmaması halinde fail hakkında kovuşturma yapılması ve failin cezalandırılması mümkün değildir. Bu şekilde gerçekleşen bir olayda hakimın şikayetçi olmaması halinde basit tehdit suçundan dolayı fail cezalandırılmayacağından ikinci fıkra hükmü de uygulanamayacaktır. Yine işlenen suçlardan birinin affa veya zamanaşımına uğramış olması halinde de fail cezalandırılmayacağından özel farklı neviden fikri içtima hükmü uygulanamayacaktır.

c. Hükümün Neticeleri

İnceleme konusu olan suçu oluşturan fiilin farklı bir suçu da oluşturmaması halinde, fikri içtima hükmüne göre verilecek ceza yarısına kadar artırılacaktır. Kanuni tarifte cezanın fikri içtima hükmüne göre verileceği ifade edildiğinden ceza en ağır cezayı gerektiren suça göre belirlenmeli ve belirlenecek olan bu ceza da yarısına kadar artırılmalıdır. Faile verilecek olan cezanın en ağır cezayı gerektiren suça göre belirlenmemesi hukuka aykırıdır. 12. Ceza Dairesi de aynı görüştedir. Örneğin Daire, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, birlikte tehdit gibi suçların soyut cezasının inceleme konusu suçun soyut cezasından daha ağır olduğu gözetilmeden hüküm kurulmasının hukuka aykırı olduğuna karar vermiştir.¹⁷⁸

Fail tarafından gerçekleştirilen fiilin farklı bir suçu da oluşturmaması halinde, faile sadece bir suçtan dolayı ceza verilmeli ve bu ceza da yarısına kadar artırılmalıdır. Her suçtan ayrı ayrı ceza tayin edilmesi hukuka aykırıdır. 12. Ceza Dairesi de aynı görüştedir.¹⁷⁹

İkinci fıkra hükmünün uygulanabilmesi için gereken şartların oluşması halinde, cezada artırım yapılıp yapılmaması takdire bağlı değildir. Zira hükümde "...verilecek ceza yarısına kadar artırılır" ifadesi ile cezada artırımın mutlaka yapılması gerektiği belirtilmiştir. Artırımın yapılmayarak eksik ceza tayin edilmesi hukuka aykırıdır. 12. Ceza Dairesi'nin de aynı görüşte olduğu kararları mevcuttur.¹⁸⁰ Artırım oranı ise maktu değildir. Somut olaya göre hakim tarafından en çok yarıya kadar belirlenecek bir oranda yapılmalıdır.¹⁸¹

İşlenen fiilin başka bir suçu da oluşturmaması halinde, ikinci fıkranın uygulanabilmesi ve fail hakkında eksik veya fazla ceza tayin edilmesinin önüne geçilmesi amacıyla her iki suçun

¹⁷⁸ Yargıtay 12. CD, E. 2020/11235, K. 2023/568, T. 27.02.2023 (UYAP); Yargıtay 12. CD, E. 2017/3614, K. 2017/8882, T. 15.11.2017 (UYAP).

¹⁷⁹ "...sanığın, yargı görevi yapan Cumhuriyet savcısı ve hakim ile bilirkişiye yönelik olarak yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanıdığı etkilemeye teşebbüs suçunu, Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcısı Vekili M.G'ye ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu 1. Dairesi Üyesi İ.A'ya yönelik olarak başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması suçunu ayrı ayrı işlediğine dair yasal ve yeterli olmayan gerekçelerle TCK'nın 277/1. madde ve fıkrası gereğince 3 kez ve TCK'nın 268/1. madde ve fıkrası yollamasıyla aynı Kanun'un 267/1. madde ve fıkrası gereğince 2 kez cezalandırılmasına ilişkin sanık hakkında toplam 5 ayrı mahkumiyet hükmü kurulması yasağa aykırıdır." (Yargıtay 12. CD, E. 2017/3156, K. 2017/10583, T. 20.12.2017 (UYAP)).

¹⁸⁰ "...Sanığın eylemlerinin tehdit suçunu da içerdiği kabul edilmesine göre; TCK'nın 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima kapsamında daha ağır cezayı içeren yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanıdığı etkilemeye teşebbüs suçundan belirlenen temel cezanın, TCK'nın 277. maddesinin ikinci fıkrasındaki "Birinci fıkradaki suçu oluşturan fiilin başka bir suçu da oluşturmaması halinde, fikri içtima hükümlerine göre verilecek ceza yarısına kadar artırılır." hükmü uyarınca artırılmasına karar verilmesi gerektiği gözetilmeksizin, sanığa eksik ceza tayini yasağa aykırıdır." (Yargıtay 12. CD, E. 2019/12691, K. 2020/3043, T. 04.06.2020 (UYAP)); "...sanığın eyleminin tehdit suçunu da oluşturduğu kabul edilmesine rağmen TCK'nın 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima kapsamında daha ağır cezayı gerektiren yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanıdığı etkilemeye teşebbüs suçundan belirlenen temel cezada TCK'nın 277/2. maddesi uyarınca artırım yapılması gerektiğinin gözetilmemesi, aleyhe temyiz bulunmadığından bozma nedeni olarak kabul edilmemiştir." (Yargıtay 12. CD, E. 2020/5177, K. 2022/7914, T. 02.11.2022 (UYAP)).

¹⁸¹ ARTUÇ, s. 1146.

soruşturma ve kovuşturmasının birlikte yürütülmesinde fayda vardır. Bundan dolayı aynı fiil nedeniyle farklı mahkemelerde görülmekte olan davaların imkan varsa ise birleştirilmesi, ayrı ayrı yargılama yapılmaması gerekir.¹⁸² 12. Ceza Dairesi de bir kararında, fiilin bölünerek ayrı ayrı yargılama yapılmasını hukuka aykırı bulmuştur.¹⁸³

Yargı görevi yaparı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs suçundan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme, asliye ceza mahkemesidir. Fakat işlenen fiilin başka bir suçu da oluşturması halinde, görevli mahkeme de en ağır cezayı gerektiren suça göre belirlenmelidir¹⁸⁴. Örneğin Edremit Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülmekte olan davanın hakimini etkilemek için hakimın aracına yakın mesafeden birden fazla kez silahla ateş edilmesi ve hakimın hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanması şeklinde gerçekleşen olayda, hem öldürmeye teşebbüs hem de m. 277/1'de tanımlanan suç oluşabilir. Bu şekilde gerçekleşen bir olayda davanın öldürmeye teşebbüs suçundan dolayı yargılama yapmakla görevli ağır ceza mahkemesinde görülmesi gerekmektedir.

V. YAPTIRIM

TCK'nın 277. maddesinin ilk halinde yargı görevi yaparı etkileme suçunu işleyen faile iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verileceği öngörülmüştü. Teşebbüsün iltimas derecesini geçmediği hallerde ise fail altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktaydı. 6352 sayılı Kanun ile yaptırımda bir değişiklik yapılmamıştır. Fakat iltimas hali madde metninden çıkarıldığı için teşebbüs iltimas derecesinde de olsa faile aynı ceza verilmekteydi. 6545 sayılı Kanun ile iltimas hali tekrar madde metnine eklenmiş ve teşebbüsün iltimas derecesini geçmediği hallerde failin altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı öngörülmüştür.

İnceleme konusu suç için öngörülen hapis cezasının üst sınırı beş yılın altında olduğundan bu suç bakımından sekiz yıllık dava zamanaşımı süresi uygulanacaktır (TCK m. 66/1-e). Dava zamanaşımını kesen sebepler söz konusu olduğunda ise bu süre, en fazla on iki yıla kadar uzayabilecektir (TCK m. 67/4).

VI. MUHAKEMEYE İLİŞKİN KURALLAR

Maddenin ilk ve son halinde de kanun koyucu suçun takibini bir muhakeme şartına bağlamamıştır. Re'sen takibi yapılan suçlardandır. Şikayet, uzlaşma, önödeme, seri yargılama usulü ve basit yargılama usulüne ilişkin hükümler bu suç bakımından uygulama alanı bulmamaktadır. Fakat inceleme konusu suçun basılmış eserler veya internet haber siteleri yoluyla işlenmesi halinde, davanın Basın Kanunu m. 26'da düzenlenen süreler içerisinde açılması gerekmektedir.

¹⁸² ÜNVER/HAKERİ, s. 171; YENİSEY/NUHOĞLU, s. 147.

¹⁸³ "...Sanığa yüklenen iftira ve yargı görevi yaparı etkileme (yargı görevi yaparı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs) suçlarını oluşturduğu iddia olunan eylemler arasında fiili ve hukuki irtibat bulunması nedeniyle delillerin birlikte değerlendirilmesinde zorunluluk bulunduğu gözetilip, sanık hakkında her iki suçtan açılan davaların birlikte görülerek sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken, iftira suçundan açılan davanın dosyadan tefriki ile yargı görevi yaparı etkileme (yargı görevi yaparı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs) suçundan yazılı şekilde beraat kararı verilmesi yasaya aykırıdır." (Yargıtay 12. CD, E. 2017/2016, K. 2017/8222, T. , 01.11.2017 (UYAP)).

¹⁸⁴ ÖZEN, s. 142; HAKERİ, s. 639.

TCK m. 277’de tanımlanan suç için öngörülen hapis cezasının miktarına göre görevli mahkeme, asliye ceza mahkemesidir. Ancak suçun basılmış eserler veya internet haber siteleri yoluyla işlenmesi ve suçun işlendiği yerde asliye ceza mahkemesinin birden fazla dairesi bulunması halinde, bu davalar iki numaralı mahkemede görülecektir (Basın Kanunu m. 27/2).

CMK m. 331/1’de ceza işlerini gören makam ve mahkemelerin her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuz bir ağustosa kadar çalışmaya ara verecekleri düzenlenmiştir. Kural olarak adli tatilde duruşma yapılmamaktadır. Bu kural, inceleme konusu suç bakımından da geçerlidir. Fakat Basın Kanunu m. 27/3’te bu kuralın bir istisnasına yer verilmiştir. İnceleme konusu suçun basılmış eserler veya internet haber siteleri aracılığıyla işlenmesi halinde, bu hüküm gereği adli tatilde de bu davaların görülmesine devam edilecektir.

SONUÇ

Adil yargılanma hakkının gerçekleştirilebilmesi için yargı görevi, bilirkişilik ve tanıklık yapan kişilerin hukuka aykırı herhangi bir etki altında kalmadan bağımsız ve tarafsız bir şekilde görevlerini yapmaları ve beyanda bulunmaları önem arz etmektedir. Bu nedenle bağımsızlığı ve tarafsızlığı sağlayacak düzenlemelere mevzuatta yer verilmesi doğru bir yaklaşımdır. Nitekim kanun koyucu da TCK m. 277’de ve m. 288’de adil yargılanma hakkını korumak için düzenlemeler yapmıştır. Ancak her iki suçun unsurları birbirine oldukça benzediğinden ayırım yapılması zorlaşmaktadır. Bu nedenle kanun koyucunun her iki suçu tek maddede ve ayırımı kolaylaştıracak şekilde yeniden düzenlemesi yerinde olacaktır.

6352 sayılı Kanun öncesinde yargı görevi yapan kişileri etkilemeye yönelik fiillerin soruşturmada yapılması suç olarak tanımlanmamıştı. 6352 sayılı Kanun ile soruşturmada yapılan etkilemeye yönelik fiiller de suç haline getirilmişti. Ancak 6545 sayılı Kanun ile yargı görevi, bilirkişilik ve tanıklık yapan kişileri etkilemeye yönelik fiillerin soruşturmada yapılması suç olmaktan çıkarılmıştır. Düşüncemize göre soruşturmada yapılan etkilemeye yönelik fiillerin suç olmaktan çıkarılması yerinde olmamıştır. Zira ceza yargılamalarının adil bir şekilde yapılabilmesi için maddi gerçeği ortaya çıkaracak delillerin zamanında toplanması ve karartılmaması önemlidir. Soruşturmada delillerin karartılması kovuşturamada adil kararların verilmesine engel olacaktır. Bu nedenle soruşturmada görev alan Cumhuriyet savcısının, hakimin, bilirkişilerin ve dinlenen tanıkların etkiden uzak bir şekilde görevlerini yapmaları ve beyanda bulunmaları gerekmektedir. Örneğin bir adam öldürme olayında olayın tek tanığı olan kişinin herhangi bir etki altında olmadan tanıklık yapması adil yargılama bakımından çok önemlidir. Soruşturmada bu tanığa yönelik fiilleri cezalandırmamak tanığı etkiye açık hale getirecektir. Ya da soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcısını etki altına alarak bir daha elde edilemeyecek ve yargılama açısından çok önemli sayılacak bir delilin kaybedilmesi halinde artık adil bir yargılamadan söz etmek mümkün olmayacaktır. Bu nedenle kanun koyucunun soruşturmayı da kapsayacak şekilde yeniden düzenleme yapması yerinde olacaktır.

İnceleme konusu suçu oluşturan fiilin aynı zamanda başka bir suçu da oluşturmaya söz konusu olabilmektedir. TCK m. 44’e göre bir fiilin aynı zamanda başka bir suçu da oluşturmaya halinde, fail sadece en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılmaktadır. Fakat kanun koyucu m. 277/1’de tanımlanan suç bakımından genel kuraldan ayrılarak, isabetli bir şekilde ikinci fıkrada fikri içtimanın özel bir şekline yer vermiştir. Failin gerçekleştirdiği fiilin hem inceleme konusu suçu hem de tehdit, cebir, şantaj, rüşvet, yalan tanıklığa azmettirme gibi başka suçları da oluşturmaya halinde, ikinci fıkra hükmü uygulanacak ve failin cezası yarısına kadar artırılabilecektir. Fakat ikinci fıkrada düzenlenen hükmün uygulanabilmesi için gerçekleştirilen fiilin

hem birinci fıkrada tanımlanan suçu hem de başka bir suçu oluşturmaları gerekmektedir. Başka bir suçu oluşturmeyen fiil nedeni ile failin cezasında artırım yapılması ve böylelikle fazla ceza tayin edilmesi hukuka aykırıdır. Aynı şekilde cezanın en ağır cezayı gerektiren suça göre belirlenmemesi, artırımın yapılmaması veya hatalı yapılması suretiyle eksik ceza tayin edilmesi de hukuka aykırı olacaktır.

KAYNAKLAR

AKBULUT Berrin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

AKKURT Ali, **Basın Özgürlüğünün Kapsamı Ve Sınırları**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

APAYDIN Elif Sultan, **Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçu**, (Yayımlanmamış YL Tezi), Ankara, 2019.

ARTUÇ Mustafa, **Pratik Türk Ceza Kanunu**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.

ARTUK Mehmet Emin/GÖKCEN Ahmet/YENİDÜNYA Ahmet Caner, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.

AYDIN Murat, **TCK'nın Genel Hükümleri Açısından Basın Suçlarında Sorumluluk**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.

BOSTANCI BOZBAYINDIR Gülşah, "Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs", **Özel Ceza Hukuku C. X Adliye Karşı Suçlar**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.

CENGİZ Serkan/DEMİRACI Fahrettin/ERGÜL Teoman/MCBRİDE Jeremy/TEZCAN Durmuş, **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları**, 1. Baskı, Şen Matbaa, Ankara, 2008.

CENTEL Nur/ZAFER Hamide/ÇAKMUT Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 4. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2006.

ÇETİN Erol, **Son Değişikliklerle Basın Hukuku**, 5. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2014.

ÇOLAK Nusret İlker. **Kitle İletişim Hukuku**. 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2007.

DEMİRBAŞ Timur. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017.

DÖNMEZER Sulhi/BAYRAKTAR Köksal. **Basın Hukuku**. 5. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2013.

GEMALMAZ Mehmet Semih. **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**. 7. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul, 2010.

GÖKTÜRK Neslihan. "Türk Hukuku'nda Suçların İctimar". **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, C. 2, S. 1-2, 2014, ss. 31-59.

GÜNDEL Ahmet. **Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması Cilt IV**. 1. Baskı, Sözkese Yayınevi, Ankara, 2009.

HAFIZOĞULLARI Zeki/ÖZEN Muharrem. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 10. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2017.

HAKERİ Hakan. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 19. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.

İÇEL Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. Yenilenmiş Bası, Beta Basım, İstanbul 2016.

İÇEL Kayıhan/ÜNVER Yener. **Kitle Haberleşme Hukuku**. 8. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2009.

İNCEOĞLU Sibel. **İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Anayasa, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Kapsamında Bir İnceleme**. 1. Baskı, Şen Matbaa, Ankara, 2013.

KAHYA Rukiye. “Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu (TCK m. 288) ile Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçunun (TCK m. 277) Karşılaştırılmalı İncelenmesi”. **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, S. 1, 2024, ss. 219-266.

KOCA Mahmut. “Fikri İhtima”. **Ceza Hukuku Dergisi**, C. 2, S. 4, 2007, ss. 197-221.

KOCA Mahmut/ÜZÜLMEZ İlhan. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

MALKOÇ İsmail. **Açıklamalı – İtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu Cilt 2**. 1. Baskı, Malkoç Kitapevi, Ankara, 2008.

MERAN Necati. **Kamu Görevlisine ve Adliye İlişkin Suçlar**. 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006.

ÖZBEK Veli Özer/DOĞAN Koray/BACAŞIZ Pınar/TEPE İlker. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

ÖZEN Mustafa. “Ceza Hukukunda Fikri İhtima”. **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 73, 2007, 132-145.

ÖZGENÇ İzzet. **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

ÖZTÜRK Bahri/ERDEM Mustafa Ruhan. **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**. 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.

PARLAR Ali/ÖZTÜRK Mustafa. **Uygulamada Adliye Karşı Suçlar (TCK MD. 267-298)**. 1. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018.

SOYASLAN Doğan. **Ceza Hukuku Genel Hükümler**. 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.

ŞAHBAZ İbrahim. **Açıklamalı ve İtihatlı Türk Ceza Kanunu Cilt 3 (Madde 197-345)**. 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.

ŞAN Sedat. “Türk Ceza Hukukunda Fikri İhtima”. **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 9, S. 98, 2014, ss. 84-94.

ŞENOL Cem. “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’na Göre Yargı Görevi Yapanı, Bilirkişiyi veya Tanığı Etkilemeye Teşebbüs Suçu (TCK m. 277)”. **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 71, S. 1, 2013, ss. 1119-1145.

TEKİN Nurullah. “Fikri İçtima Kavramı ve Bunun Uygulamaya Yansıması”. **Ceza Hukuku Dergisi**, C. 5, S. 13, 2010, ss. 167-188.

TOROSLU Nevzat/TOROSLU Haluk. **Ceza Hukuku Genel Kısım**. 24. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018.

TÜRKÇE SÖZLÜK. 11. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

ÜNVER Yener. İftira, Suç Uydurma, Suç Üstlenme, Yalan Tanıklık ve Bilirkişilik, Suçu İhbar Etmemek Suçları (TCK’da Düzenlenen Adliye Karşı Suçları). Güncellenmiş 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

ÜNVER Yener/HAKERİ Hakan. **Ceza Muhakemesi Hukuku**. 18. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

YAŞAR Osman/GÖKCAN Hasan Tahsin/ARTUÇ Mustafa. **Yorumlu - Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt 6**. 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

YENİSEY Feridun/NUHOĞLU Ayşe. **Ceza Muhakemesi Hukuku**. 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019.

YURTCAN Erdener. **Yargıtay Kararları Işığında Adliye Karşı Suçları**. 1. Baskı, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2010.

ZENGİ Utku Ufuk. **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kitle İletişim Özgürlüğü**. 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2014.